

ŠTEVILKA 10 LETNIK XXIII CENA 2 DIN

TRBUNA

LJUBLJANA, 15. FEBRUARJA 1974

Bruc (z Ekonomske fakultete) je ugotovil, da z njegovim zdravjem nekaj ni v redu, pa se je odpravil k zdravniku na pregled. Dobil je recept, katerega je moral potrditi še sklad za socialno zavarovanje študentov.

Tu pa se začne vsa štorija (točen datum: 25.12.1973)!

Bruc torej prinese recept v potrditev skladu za socialno zavarovanje študentov, ki ima svoje prostore na Univerzi. Lepo priloži potrdilo, da je socialno zavarovan, za vsak slučaj pa tudi indeks. Tovarišica, ki potrjuje recepte, ga debelo pogleda in pojasni, da mu recepta ne more potrditi brez zdravstvene izkaznice. Pove pa mu tudi, da se le-te dobe na fakulteti, saj so jih tja dostavili že pred enim tednom. Bruc odide na fakulteto in vpraša vratarja za izkaznico, ta pa mu pojasni, da jih še nima, in da naj raje vpraša v tajništvo fakultete. Tu mu povedo, da bo izkaznice mogoče dobiti šele po novoletnih praznikih, ter da mora ona tovarišica, ki potrjuje recepte, njegovega vsekakor potrditi.

Bruc se vrne v stavbo Univerze in zopet da recept v potrditev. Tokrat je bila pri okencu druga tovarišica, ki pa recepta tudi ni hotela potrditi brez zdravstvene izkaznice. Tako je bruc ugotovil, da se bo lahko začel zdraviti šele v letu 1974, za silvestrovo pa bo ležal bolan.

Zaključek: Ta študent – bruc je sicer dobil zdravila, vendar ne na območju SFRJ. Lepo se je z očkom odpeljal v tujino in tam sta kupila potrebna zdravila. Toda kaj, če ta študent ne bi imel očka, ki ima toliko denarja?

A. Albreht

DELOVANJE AKCIJSKEGA ODBORA PRI IO SŠ LVZ

Na skupni seji FO SŠ FF in AO 15. januarja 1974 je bilo sprejeto stališče o dogajanjih na beograjski FF. V njem je bila izražena zaskrbljenost, da „administrativno-zakonski ukrepi dokončno izrinejo akademsko-znanstveno izpravo na Univerzi“. Podprli so tudi sklepe izredne skupščine beograjske FF iz 21. decembra 1973. S tem pa niso podprli „grupe profesorjev“, ker so se zavedali, da večina članov AO še ne pozna dovolj znanstveno-teoretskih del teh profesorjev.

Naslednji dan so predstavniki Tribune, radia Študent in FO SŠ FF odpotovali v Zagreb in Beograd z namenom, da zbero objektivne informacije, s katerimi bi naša javnost dobila jasno sliko o dogodkih v teh univerzitetnih centrih.

Med tem časom so člani akcijskega odbora in FO SŠ FF imeli pogovor na rektoratu o dogajanjih na beograjski in zabrebški FF. Na sestanku so bili prisotni tudi predstavniki UK ZKS in IO SŠ LVZ. Na drugi seji akcijskega odbora, na kateri je bilo prisotnih približno šestdeset študentov, so med drugimi sprejeli tudi sklep, da se 30.1.1974 skliče okrogla miza na temo beograjskih dogodkov, na katero naj bi se povabilo obe strani, ki ju ti dogodki zadevajo.

Po tej seji so se vrstili nesporazumi!

IO SŠ LVZ je očital AO (sklep lahko preberete v deveti številki Tribune), da je pri svojem delu naredil vrsto pomanjkljivosti, ki niso v skladu z merili o ustanovitvi in delu akcijskega odbora Skupnosti študentov.

Univerzitetni komite ZKS v Ljubljani na seji 22. in 23. januarja ugotovil, da proces konstituiranja akcijskega odbora ni bil v skladu s postopkom za konstituiranje akcij-

skega odbora, ki ga je sprejela skupščina SŠ.

UK ZKS je zavrnil nesprijemljive metode delovanja akcijskega odbora in sicer:

- premajhna javnost delovanja
- nespoštovanje zakonskih določil o javnem obveščanju (v primeru širjenja letaka s stališči akcijskega odbora)
- neodgovorno obveščanje dela članov akcijskega odbora skozi celotno akcijo AO, ki se (obveščanje namreč) posebej kaže v sklicevanju „okrogle mize“, neenotnem nastopanju posameznih članov akcijskega odbora in v zavračanju odgovornosti za že izvedene konkretne akcije.

Na sestanku AO-ja pri IO SŠ LVZ 28. januarja 1974 pa so bile vse nejasnosti in nesporazumi odpravljeni. Isti dan se je akcijski odbor tudi formalno registriral pri IO SŠ LVZ, kajti ta je menil, da ustreza vsem kriterijem za ustanovitev AO v Skupnosti študentov. Na seji 28. januarja so sprejeli tudi dokument, v katerem preključujejo „okrogle mize“ zaradi nesporazumov v AO-ju. Ustanovili so tudi dve skupini: iniciativni odbor, ki zastopa AO navzven, in redakcijski odbor, ki zbira materiale, ki jih bo študirala študijska grupa.

Marjan K.

NAČELA IN PRAVILA O DELOVANJU AKCIJSKIH ODBOROV

1. Akcijski odbori so ena od oblik družbenopolitičnega delovanja študentov.
2. Vsak študent ima pravico do iniciative za ustanovitev novega akcijskega odbora.
3. Vsaka skupina študentov ima pravico ustanoviti nov AO.
4. Delovanje AO je javno. Pravico sodelovanja imajo vsi, ki delujejo na univerzi. Sestanki AO se sklicujejo javno, s plakati znotraj fakultetnih poslopij in z objavami preko Radia Študent.
5. Pobuda za osnovanje novih AO je javna. Na plakatih, ki vabijo k prvemu sestanku novega AO, morajo biti s polnim imenom in priimkom podpisani vsaj trije od iniciatorjev: Naveden mora biti tudi okviren predlog, s čim bi se tak akcijski odbor predvidoma ukvarjal.
6. Za ustanovitev AO mora biti nammanj deset članov.
7. Če že obstoječi akcijski odbor ali kak drug del SŠ ali organ fakultete predlaga ustanovitev novega AO, se na vabila k prvemu sestanku podpiše odbor – predlagatelj.
8. Vsak AO ima svoje ime, ki ga ne sme uporabljati drugi AO ali drugi organi SŠ. Vsako ime AO-ja je registrirano pri IO SŠ.
9. Notranja organizacija dela je stvar vsakega AO-ja.
10. Navzven predstavljajo AO trije (ali več) predstavnikov, izvoljenih na sestanku AO-ja z večino glasov prisotnih. Imena predstavnikov AO-ja so vpisana v seznam AO-jev pri IO SŠ. Samo ti predstavniki imajo pravico polnovejavno predstavljati AO pred drugimi AO-ji, pri organih SŠ, pri univerzitetnih samoupravnih organih, pri organih javne uprave in na sodišču. Samo taki predstavniki imajo pravico v imenu AO-ja uradno sporočiti javnosti stališča AO-ja, če pride do različnih formulacij in tolmačenj stališč. Ti trije predstavniki se s polnim imenom in priimkom podpisujejo pod vse dokumente, ki jih AO izda.
11. Ko AO realizira akcijo, zaradi katere je ustanovljen, se razpus-

ti, ali ustanovi nov AO za naslednjo konkretno akcijo.

12. Pravno in moralno odgovornost za akcije AO-ja nosijo vsi člani in kot odgovorne osebe predstavniki AO-ja.
13. AO je dolžan obveščati IO SŠ o nameravanih akcijah in o realizaciji akcije.

SESTANEK FAKULTETNIH ODBOROV FILOZOFSKIH FAKULTET

V sredo in četrtek, 30. in 31. januarja, je bil v Ljubljani sestanek treh fakultetnih odborov filozofskih fakultet (Beograd, Ljubljana, Zagreb). Na sestanku so obravnavali predvsem problematiko skupnega sodelovanja na različnih področjih. Na žalost, kljub temu, da so dobili vabilo na sestanek, niso prišli fakultetni odbori ostalih filozofskih fakultet v Jugoslaviji.

„Informirani“ del javnosti je pričakoval, da bo šlo samo za opredeljevanje v zvezi s „primerom skupine profesorjev“, vendar pa je obseg problematike, o kateri so prisotni diskutirali, segel daleč prek samo te ozke teme.

FO-ji so se dogovorili za nadaljevanje sodelovanja na takšnih področjih, kot je reforma univerze, družbeni agazma študentov itd. Svoje srečanje so končali s sprejetjem „Načrta resolucije“, v katerem so se opredelili do aktualne problematike naše družbe, pri čemer so ostro formulirali svoje misli. Resolucija obvezuje vse fakultetne odbore k vsebinski utemeljitvi svojih stališč, ki naj jih predložijo študentom svojih fakultet.

Ta sestanek in resolucija pa sta doživela takojšen odmev na ljubljanski univerzi. Pozdravljati velja vsako pripravljenost mladine in še posebej mlade generacije študentov, da se spoprime z realnimi družbenimi problemi in z vsemi osebnimi angažmajem, ki ga je sposobna, prispeva k razreševanju le-teh. Vendar bodo nadaljnje razprave in analize pokazale, v kolikšni meri so sprejemljive resolucije botrovali elementi grob epolitične zmote, naivnosti, neinformiranosti ali pa politične manipulacije. Osnutek resolucije navaja nekatera vprašanja, za katerih rešitve se pri nas v tem trenutku prav izrecno zavzema tako nova ustava kot dolgoročna orientacija kongresne platforme. Toda iskrenim prizadevanjem za uveljavljanje delavskega razreda v ekonomski in politični sferi ter za razbijanje monopolizma in odtujenih centrov ekonomske in politične moči pa je mesto v ZK, SZDL in drugih družbeno-političnih organizacijah in ne v kakšnem posebnem gibanju. Zaradi nekaterih verbalnih ujemanj s programsko orientacijo ZK pa se lahko zgodi, da bi mnogi mladi ljudje spregledali tiste odstavke tega dokumenta, ki so po-

vršni, nedokazani, neanalitični in znanstveno neutemeljeni. Tu se skriva nevarnost emocionalnega angažiranja mladih ljudi, ki so se pripravljeno osebno angažirati v boju proti družbenim nepravilnostim, in speljavanja njihove energije vstran od poti in možnosti konkretnega razreševanja teh problemov. Tako osnutek resolucije vnaša v politično dogajanje ravno tisti element frakcijskih bojev, proti kateremu se bojuje.

Akcija družbeno-političnih organizacij mora zato onemogočiti vse elemente politične manipulacije s študenti ter izkoriščanja naivnosti in neinformiranosti, in naj se, nasprotno, čimbolj pospeši proces dozorevanja vseh tistih, ki jim je iskreno za socialistično in samoupravno Jugoslavijo.

NB

OCENE IN STALIŠČA UNIVERZITETNEGA KOMITEJA V LJUBLJANI

Ocene in stališča, ki jih sprejema UK, se nanašajo na način organiziranja in delovanja „akcijskega odbora pri IO SŠ LVZ“ v zvezi z dogodki na filozofski fakulteti v Beogradu.

1. Delovanje v akcijskih odborih lahko predstavlja pozitivno obliko delovanja študentov, organiziranih v Skupnost študentov. Take oblike delovanja so se v preteklosti že večkrat izkazale kot uspešna oblika aktiviranja (mobiliziranja) študentov za aktualiziranje in pospešitev reševanja perečih družbenih problemov. Seveda pa mora biti konstituiranje in delovanje teh odborov v skladu s programskimi načeli in normativnimi akti Skupnosti študentov.
 2. Univerzitetni komite pa je na seji 22/1-1974 in 23/1-1974 ugotovil naslednje:
 - a) Proces konstituiranja akcijskega odbora ni bil v skladu s postopkom za konstituiranje akcijskega odbora, ki ga je sprejela skupščina Skupnosti študentov. Ugotavljamo, da akcijski odbor vse do danes ni pravilno konstituiran.
 - b) Univerzitetni komite ZKS zavrača kot nesprijemljive metode delovanja akcijskega odbora:
 - Odstopanje od običajnih norm delovanja kot so:
 - premajhna javnost delovanja
 - neupoštevanje zakonskih določil o javnem obveščanju (v primeru širjenja letaka s stališči akcijskega odbora)
 - neodgovorno obnašanje dela članov akcijskega odbora, ki odseva skozi celotno akcijo AO in ki se posebej kaže v sklicevanju „okrogle mize“, v neenotnem nastopanju posameznih članov akcijskega odbora in v zavračanju odgovornosti za že izvedene konkretne akcije.
- Komite univerzitetne konference ugotavlja, da tak način delovanja akcijskega odbora ne prispeva k tvornemu razreševanju problemov. Pri tem KUK tudi ugotavlja, da celotna akcija ni osnovana na kritični analizi kompleksne situacije, ki je omogočila kopičenje problemov in sedanje razreševanje problematike na FF v Beogradu.
3. KUK podpira dosedanja sprejeta stališča in akcije aktivna komunistov v vodstvenih organih Skupnosti študentov v zvezi s temi vprašanji.

4. KUK ocenjuje, da je IO ŠS LVZ sposoben usmeriti delovanje akcijskega odbora v bolj konstruktivno smer, pospešiti že začeti proces diferenciacije znotraj akcijskega odbora in preprečiti nadaljnje možne manipulacije.

5. KUK tudi obvezuje komuniste na ljubljanski univerzi, posebno na filozofski fakulteti in v vodstvenih organih Skupnosti študentov, da se aktivno vključijo v akcije, ki jih bodo v zvezi s problematiko FF v Beogradu organizirali Skupnosti študentov in KUK.

6. UK smatra, da so teoretske in politične implikacije delovanja skupine učiteljev filozofske fakultete v Beogradu, kakor tudi implikacije politične ocene in akcije ZK na beograjski univerzi, tako kompleksne in pomembne, da upravičeno zbuja zanimanje v vseh univerzitetnih središčih, sodi pa, da je razreševanje te problematike prvenstveno naloga komunistov na beograjski univerzi. UK (zato) zavrača vse poskuse, da se razčiščevanje te problematike prenaša v druge univerzitetne centre.

KUK pa istočasno ugotavlja, da so komunisti na univerzi v Ljubljani pomanjkljivo informirani, o sedanjih situaciji in o politični akciji ZK na

beograjski univerzi, zato UK zavezuje:

a) Center za razvoj in širjenje marksizma, da organizira poglobljeno strokovno teoretično razpravo o pomembnejših teoretskih delih tkim, „skupine učiteljev filozofske fakultete“ v Beogradu.

b) UK bo organiziral srečanje s predstavniki beograjske univerze, da bi se univerzitetna javnost celovito seznanila z omenjeno problematiko.

KOMITE UK ZKS

PRENOS DEJAVNOSTI TURISTIČNE SKUPINE KMO NA MLADI TURIST

Na svoji seji, ki je bila 31. januarja 1974, je IO ŠS LVZ sprejel samoupravni sporazum o prenosu dejavnosti turistične skupine pri izvršnem odboru ŠS LVZ (delovala je v okviru komisije za mednarodne odnose) v dejavnost centra za mladinski turizem „Mladi turist“. Do tega sklepa je prišlo predvsem zaradi izkušenj zadnjih let po ukinitvi „mednarodnega odbora“, ko komisija za mednarodne odnose pri IO ŠS LVZ oziroma njena „turistična skupina“ ni mogla „zagotoviti nadaljnje ekspanzije študentskega turizma iz kadrovskih, prostorskih in materialno tehničnih razlogov“ (to ugotavlja akcijski program komisije za MO za leto 1974).

Komisija za mednarodne odnose se bo zdaj, ko se je „znebila“ študentskega turizma, posvetila izključno političnemu delu. To bo zajemalo sodelovanje z vsemi naprednimi gibanji v svetu, s posebno pozornostjo in prioriteto kontaktov s sosedi. KMO si bo v bodoče prizadevala za še uspešnejše sodelovanje čim širšega kroga študentov, pa še za večjo informiranost tuje javnosti o družbenih dogajanjih pri nas (zopet bo potrebno oživiti INFO), posebej pa še med študenti.

KMO se je doslej res moral ukvarjati s študentskim turizmom (v glavnem je šlo za organiziranje počitniškega dela v tujini, za izdajanje mednarodnih študentskih izkaznic, organizirana je bila informativna

služba tuzemskim in inozemskim študentom...), ki mu kadrovske in prostorske, pa tudi finančno ni bil kos. Verjetno lahko z optimizmom pričakujemo strokovnost, razširitev dejavnosti, toda upajmo, da breme organizacije le-tega ne bo v preveliki meri čutil študent – koristnik teh uslug. Mladi turist je organizacija, ki pač ni toliko grajena na entuziazmu, kakor se to dogaja, oziroma je v navadi v študentskih vrstah. Delo na turističnem področju je v zadnjih letih dokaj zamrlo, tako da upajmo, da se bo v novi organizaciji pokazalo izboljšanje, ki bo upravičilo sporazum.

Na istem sestanku je bil tudi sprejet sklep, ki bo poslan predsedstvu Zveze študentov Jugoslavije in njegovi „mednarodni komisiji“ za prenehanje pridruženega članstva ZSJ v mednarodnem študentskem svetu. MSS se namreč kaže kot izrazit eksponent hegemonistične blokovske politike, ki je skrit pod geslom protimperialističnega zbiranja. Prenehanje pridruženega članstva pa lahko „politično okrepi pozicijo ZSJ kot organizacijo, ki se permanentno bojuje proti hegemonizmu za resnično demokracijo v mednarodnem študentskem gibanju“.

Dogodkov v preteklosti, ki potrjujejo to oceno, je resnično dovolj, tako da bo moralo predsedstvo ZSJ resno premisliti o teh problemih. Malo je sicer verjetnosti, da bo razprava kmalu, kajti tu je formiranje nove organizacije mladih, ki pa bo, čim bo ustanovljena, morala nujno sprejeti stališče in programska načela o delovanju na mednarodnem področju!

CF

NEKAJ MISLI OB DOSEDANJEM ANGAŽIRANJU ŠTUDENTOV LVZ O ŠTIPENDIJSKI POLITIKI TER OSNOVNA IZHODIŠČA DELOVANJA

Ne bomo posegali predaleč nazaj v leto 1969 in 1970, ko se je pripravljala prvi družbeni dogovor o stipendiranju in kreditiranju, ki je sedaj v veljavi. Poudaril bi rad edino eno stvar, ki je bila takrat zelo prisotna med študenti. To je bila pripravljenost študentov, da se odzovejo takrat še novemu in nepoznanemu načinu razreševanja družbenih problemov s pomočjo družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja. Angažiranost študentov v tej akciji je bila spoštovanja vredna na vseh nivojih. Od izvršnega odbora, fakultet, pokrajinskih klubov pa do popolnoma neformalnih skupin ali posameznikov. Interesi študentov, da sami skušajo čimveč doprinesiti k urejanju in poenotenju stipendijske politike, so nam zelo jasni, razlaga zanje pa je v tem, da so ti interesi najpoglavitejši. Od tega so odvisni vsi ostali, in so funkcije le-teh.

Vendar moramo poudariti, da je bila v teh prizadevanjih močno zastopana takoimenovana „socialna in solidarnostna“ ponata. Študentje nismo pristajali, da bi se gmotni problem posameznika reševal posamično. Vedno smo se zavzemali za sistem, z jasno opredeljenimi prioritetami, kajti zavedali smo se, da edino na tak način lahko uveljavimo svojo pravico do materialne pomoči v času študija na osnovi našega statusa kot študenta.

Vsa naša prizadevanja za delovni status študenta so izhajala iz ustavne pravice do dela. Če smo študij opredelili kot delo, menim, da je potrebno vsakomur omogočiti, da bo to ustavno pravico lahko realiziral. Kot eden izmed teh pogojev je zagotavljanje materialnih pogojev za študij. Naša zahteva po nagrajevanju študija kot dela ni opredeljena le kot naša pravica, ampak kot predpogoj, kot dolžnost družbe, da se realizira pravica do dela.

Štipendija ali kakšna druga oblika materialne pomoči ima dve kvaliteti. Dokler je tako nizka, oz. jo pridobiva nekdo, ki brez tega ne bi mogel študirati, je to uveljavljanje pravice do dela; šele ko ta kvantiteta preraste preko tega eksistenčnega minimuma za študij, ki pa ni absoluten, ampak odvisen od splošne življenjske ravni in standarda v določenem času, se spremeni v drugo kvaliteto, in sicer v nagrado za delo.

Iz tega aspekta smo študentje vedno gledali na posamezne akcije, ki naj bi uredile to področje družbenega delovanja. In iz tega aspekta ocenjujem tudi zadnji osnutek družbenega dogovora, ki je v javni razpravi.

Žal moramo ugotoviti, da je v njem vsebovanega zelo malo tistega, za kar smo se zavzemali že od vsega začetka. Zgrajen je na

osnovi principov reševanja kadrovske problematike za vsako ceno. Tudi za ceno vsakršnih socialnih regulativov. Kriteriji za takoimenovane kadrovske štipendije so zgovern dokaz.

Če si socialni primer, tvojega „kadrovskega“ štipenditorja to prav nič ne zanima. On zahteva le visoko povprečno oceno, hiter študij in še garancije, da se pri njem zaposliš. Če hočeš eksistirati, moraš poiskati še drugega štipenditorja, ki ti bo, kot siromaku dodal še delček, da boš dosegel svoj eksistenčni minimum. Toda samo to. Za več nimaš pravice, ker si socialni primer.

Popolnoma drugače je za dobro stoječo večino, ki danes študira na ljubljanski univerzi. Tem je kadrovska štipendija ne samo dovolj za pokritje osnovnih potreb za študij. Zanje pomeni štipendija dejansko nagrado za delo. Intenzivnost te nagrade pa ni odvisna od dela posameznika, ampak od materialnega položaja družine, iz katere izhaja. Torej niti za te sloje ne velja delovna diferenciacija. Delovna diferenciacija velja torej izključno v posameznem socialnem razredu.

Vendar kljub popolni asocialnosti predvidenega sistema štipendiranja ne moremo rešiti kadrovskega problema. Slovenski kadrovske generacije, ki ga ni moč rešiti ne s kadrovske ali štipendijske politiko. Drugi pa je strukturni problem, ki ima zopet dva vidika. Prvi je ta, da se premalo mladih ljudi odloči za čim višje šolanje. Obstoječi način osipa še pospešuje ta proces. Drugi vidik so prava strukturna nesorazmerja, ki se kažejo v prenatrpanosti posameznih fakultet oz. deficitarnosti posameznih strok. Tega problema ni mogoče rešiti s štipendijsko politiko. Štipendijska politika je lahko le spremljevalni element poleg vseh ostalih oblik kadrovskega usmerjanja na vseh nivojih, od poklicnega usmerjanja do stimuliranja posameznih poklicev na delovnem mestu. Štipendijska politika ima pri tem relativno majhen delež. Kako naj si zamislimo na primer reševanje problema pedagoških delavcev, ki so v preteklem letu trumoma zapuščali svoj poklic zaradi nepremišljenih ukrepov o zamrznitvi osebnih dohodkov – s štipendijsko politiko.

Poleg tega se tu prepletata oba momenta kadrovske krize. Strukturni in absolutni primanjkljaj. V takem primeru pa se da s štipendijsko politiko zelo dobro uporabiti kot sredstvo manipulacije in zagotavljanja potrebnih kadrov, vendar le za posamezne dobro stoječe gospodarske generacije, ki imajo že itak privilegiran položaj v slovenskem gospodarstvu.

Osnutek predloga družbenega dogovora o štipendiranju je zgovern dokaz razvoja take vrste gospodarskih struktur, prenešen iz podjetniškega v slovenski gospodarski prostor.

Jože Žlender

Dragi Tribunaši!

V Tribuni št. 5-6 vidim, da ponovno načenjate tako aktualno temo, kot je stanovanjsko vprašanje. Obkroženi oglasi na srednji strani so me spomnili na članek, s katerim nam „Delo“ v svoji prvi letošnji številki (3. januar) – poleg že dolgo vnaprej napovedane podražitve servira svoj tipični meščanski lek proti novoletnemu mačku.

Članek prilagam temu pismu; če ne v celoti, pa vsaj fragmenti zaslužijo ponatis. Ni se bati, da bi izkrivili kontekst članka, katerega očitna prizadetost je v ogorčenju zaradi pravno pomanjkljive zaščite privatne lastnine in rentnikov, ki nastopajo – zopet pravno, le da tokrat z neomejenimi pravicami, ki jim jih daje zakon po nudi in povpraševanju – skrajno izkoriščevalsko proti brezpravnim podnajemnikom.

V preteklih letih smo na straneh Tribune lahko brali o „črnih sobah“, o poskusu sociološke analize marginalnih naselij Ljubljane, Maribora itd., o pozivu študentov, da organizirajo sindikat podnajemnikov, itd. Pozdravljam vašo namero, da nadaljujete s tovrstno angažiranostjo, in vam želim veliko uspeha in aktivnosti.

P.S.:

Ilija Popit zaključuje svoj članek z ugotovitvijo, da neizvršene deložacije vzpodbujajo k nezakonitemu vseljevanju. Vzroki takšnega načina reševanja stanovanjskega problema so druge. Izjavljam naslednje: če je zakonito, da si pridobivajo nekateri – in teh ni malo! – stanovanja po zvezah, s krediti, do katerih velika večina nima možnosti, in podobno, potem sem proti zakonu in sem pripravljen pomagati vsakemu, ki je prisiljen braniti svojo eksistenco.

Maribor, 20.1.1974

Pavle KRISTAN

MISLI O PRIVILEGIRANEM PROFESORJU IN UNIVERZITETNEM PROLETARIATU

Tribuna je dne 28.12.1973 objavila članek, ki ga je napisala anonimna skupina asistentov. V tem članku obsojajo odločitev univerzitetne stanovanjske komisije, ki je dodelila dvosobno stanovanje prof. Štamparju, njegovo enosobno pa tričlanski družini asistenta Kramarja.

Ko se je o tem odločalo, sem bil predsednik podkomisije za dodeljevanje družbenih stanovanj in zato želim izraziti svoje misli k navedenemu članku. Za lažjo presojo naj najprej oba prizadeta predstavim.

Prof. Štampar je nastopil službo leta 1935 na zagrebški univerzi. Leta 1950 pa je bil imenovan v Ljubljani za izrednega profesorja za srbohrvaški jezik in nato je bil leta 1960 izvoljen za rednega profesorja. V letih 1960 do 1962 je bil dekan filozofske fakultete. Ing. Kramar, asistent za fiziko na FNT, se je zaposlil leta 1970 in se januarja 1973 poročil ter v istem letu dobil otroka. V letu 1973 je tudi govoril magistrsko nalogo. Prof. Štampar je živel v enosobnem stanovanju 29 kv. m ter dobil za sebe in gospodinjico dvosobno stanovanje s 40 kv. m. O drugih podrobnostih, o delu in odločitvah stanovanjske komisije, pa bo komisija poročala posebej.

Vsebinska članka, način reševanja stanovanjskega problema in opredelitev asistentov in študentov v razred univerzitetnega proletariata, mi zastavljajo troje vprašanj.

Prvo vprašanje je v zvezi z odnosom do starejše generacije. Mislim, da ni treba obširno dokazovati, da je prof. Štampar z dolgoletnim delom veliko prispeval k razvoju družbe, zlasti univerze, in tako prispeval tudi k izobraževanju številnih generacij. Njegovo delo je bilo ocenjeno pri njegovem napredovanju in reelekcijah. Gotovo mora imeti tudi ustrezne kvalitete, da je bil izvoljen za dekana filozofske fakultete. Pri vsem tem mu življenje očitno ni bilo toliko naklonjeno, da bi si pridobil imetje in družino, kajti v obeh primerih bi bil njegov stanovanjski problem rešen. Tudi njegovo zdravje ni več tako trdno, kakor bi mu lahko želeli. Skupina asistentov primerja z njim tričlansko družino mladega asistenta, ki je sicer priden in uspešen, vendar se še sam izpopolnjuje s sredstvi, ki jih prispeva družba. Če ob tej primerjavi mladi člani univerzitetne skupnosti očitajo neupravičenost dodelitve dvosobnega stanovanja prof. Štamparju (v resnici je pridobil le 11 kv m), potem menim, da nam lahko kdorkoli očita, da ima mlajša univerzitetna generacija mačehovski odnos do generacije, kateri se življenjska

Brez pravne podpore

Vrhovno sodišče Slovenije opozarja, da pri nasilnih vselitvah ni mogoče upoštevati socialnih razmer – Neizvršene deložacije pa to še spodbujajo

LJUBLJANA, 27. dec. Glede na pojav nasilnega vseljevanja v stanovanja, ob katerem se je bati, da je na tem področju premalo pravne varnosti, je poslanec Jože Dolar vprašal izvršni svet koliko je teh vselitev, kako je vseljenega moč izseliti in kako se pri tem obravnava socialno vprašanje.

Poslanec Dolarju je na zadnjem zasedanju enotnega zbora delovnih ljudi slovenske skupščine odgovoril dr. Miroslav Sale. Dejal je, da v zadnjih treh letih narašča število nasilnih vselitev v prazna stanovanja, nlasti v Ljubljani, Kopru Celju in Mariboru, torej tam, kjer je večje število nekaupiranih delavcev, oziroma delavcev s mladimi družinami. Natančnejših podatkov po občinah pa ni. Anкета, ki so jo bili opravili sredi leta 1973, je pokazala, da je pri občinskih sodiščih v teh štirih mestih 52 nerešenih primerov zoper nasilne vseljence, pri drugih sodiščih pa so takšni primeri zelo redki.

Tistega, ki se je nasilno vselil in njegovo družino, je moč izseliti na podlagi prav-

nomne odločbe občinskega stanovanjskega organa ali na podlagi pravnomočne sodbe občinskega sodišča s upravo ali sodno izvršbo. Po imprimitvi stanovanja nasilno vseljeni osebi in njeni družini ne pripada nadomestno stanovanje, niti nepotrebnejši prostori.

Občinska skupščina in delovne organizacije, ki imajo stanodajalsko pravico, morajo vložiti v 15 dneh po zakoniti vselitvi zahtevo, da ta organ izda odločbo o prisilni izselitvi nezakonito vseljenega občana, lahko pa to uveljavijo tudi pri občinskem sodišču.

Velja pa poudariti, da je dosti lažje opraviti prisilno imprimitvo stanovanja, če jo prizadeji predlagalo takoj po samovoljni vselitvi. Težje pa

je, če nasilno vseljena družina še nekaj časa prebiva v stanovanju, njeni prejšnji stanovanjski prostori pa so zasedeni.

V takem primeru gre za občutljiv spopad med varstvom zakonitosti in varstvom pravic stanodajalcev kot imetnikov stanovanj na eni strani ter socialnim varstvom listega človeka, ki je zaradi stanovanjske stiske posegel v tuje stanovanje.

Ker sodišča niso izvršila pravnomočnih odločb, kadar bi bilo treba izseliti matere s otroki, nosečnice, bolne mlade, je vrhovno sodišče Slovenije s okrožnico opozorilo sodišča, da pri vselitvah nasilno vseljenih socialnih varstvenih praviloma ni mogoče upoštevati. Kljub temu pa je bilo sredi decembra letos v Ljubljani 37, v Mariboru 12 ter v Kopru tri neizvršene deložacije v glavnem zaradi socialnih razlogov. To pa spodbuja k neukonitemu vseljevanju. Zato osmerek zakona o stanovanjskih razmerjih zasluje to vprašanje.

ILIJ POPIT

doba izteka. Menim, da je naša družba v vsem toliko urejena, da je sposobna dostojno reševati probleme starih, zaslužnih ljudi. Žal pa kljub temu srečujemo na univerzi še nerešene tovrstne probleme, ki mladi generaciji ne morejo biti v čast.

Drugo vprašanje se zastavlja ob načinu, s kakršnim skuša skupina asistentov reševati stanovanjski problem na univerzi. Vsi veste, da je veliko takih asistentov in tudi drugih mladih univerzitetnih delavcev, ki nimajo stanovanja. Zato v takih razmerah rešitev stanovanjskega problema enega asistenta ne bi spremenila tega perečega problema. Stanovanjski problem mladih univerzitetnih delavcev bomo lahko rešili samo tako, da bomo pridobili večje število novih stanovanj in študentskih garsonjer. Ne zadošča samo ugotavljanje aktualnosti problema in iz tega postavljati zahteve, temveč je treba iskati možnosti za zbiranje sredstev in se aktivno vključevati v reševanje problemov. Prav glede tega se mi zdi akcija skupine asistentov zgrešena, ker postavlja vprašanje rešitve problema tako, da ugotovi enemu prosilcu na račun drugega. Stanovanjski problem ni danes samo problem univerze, temveč je širši družbeni problem. Na univerzi se prepušča rešitev tega problema le majhni skupini njenih članov, to je stanovanjski komisiji, malo pa je čutiti pri tem pomoč asistentov, še manj pa pomoč študentov. Samo s kritiziranjem dela drugih ne kaže, da bomo kam prišli.

Tretje vprašanje je povezano z novimi družbenimi odnosi. Neverjetno se sliši, da skupina asistentov govori o univerzitetnem proletariatu v času, ko sprejemamo novo ustavo ter ustanavljamo po vseh fakultetah temeljne organizacije združenega dela. V TOZD naj bi se v visokem šolstvu bistveno spremenili odnosi med vsemi univerzitetnimi delavci v tem smislu, da imajo vsi pravico soodločati pri vseh pomembnih vprašanjih. Pri tem so študentje prav tako všteti med univerzitetne delavce. Če je temu tako, potem imajo vsi pravico odločanja ter ni umestno govoriti o razredih na univerzi, še manj pa jih oblikovati. Vsi delamo za naš obstoj in za jutrišnji dan. Naša družba ne dopušča izkoriščanja niti privilegijev, proti temu se lahko vsak odkrito bori. Plače asistentov so preko 3.000 din, precej nad mejo, ki jo prizna solidarnostni sklad za mejo eksistenčne ogroženosti. Študentje sami ugotavljajo, da je socialna struktura študentov na ljubljanski univerzi daleč na strani premožnih staršev ter da so resničnemu proletariatu vrata za študij na univerzi še vedno priprta. Ali res pri vsem tem, pri dejanski razdelitvi družbenih sredstev, pri skupnem naporu delavcev na univerzi pri reševanju aktualnih problemov, ob relativno velikem prispevku družbe za izobraževanje, smemo govoriti o univerzitetnem proletariatu?

J. Hlebanja

PREBERITE VSI!

POSEBEJ PA ŠE TISTI, KI MISLITE DRUGAČE

UPRAVLJANJE visokošolskih zavodov, njihovih združenj in študentskih domov po študentih kot enakopravnih partnerjih v odnosu do pedagoških delavcev je nujno. To ni študentska boniteta, ni družbena miloščina. Izhaja iz študentove stvarne delovne vloge. To pravico mu daje ustava in ga s tem obvezuje k resnosti in odgovornosti pri študiju — delu. (MANIFEST SŠ LVZ)

Vzgojno izobraževalni proces kot revolucionarna praksa na univerzi predpostavlja v celoti svobodnega študenta.

Pri tem ne mislimo na klasično razumevanje akademske svobode, ki danes po vsem svetu izgublja avreolo „avtonomnosti“ in na različne načine odgovarja na družbene zahteve, na zahteve „prakse“. Pragmatizem je prvi, najlažji in tudi vse bolj prisoten odnos, ki de facto razbija univerzitetno cehovstvo in reformi univerze daje značaj nekritičnega, enodimenzionalnega, strogo „strokovnega“ medija; pa tudi sam vzgojno izobraževalni proces (sama znanstvenost) se vse bolj zavestno obnaša kot servis neke imaginarne aplikacije znanstvenega v praksi (to „imaginarno“ pokaže pravi obraz ob malo bolj natančni analizi ekonomskih in političnih odnosov, analizi, ki jo je malokdo pripravljen narediti, še manj pa je ljudi, ki so jo pripravljeni poslušati oziroma razumeti).

Spoznati to situacijo, spoprijeti se z vsemi oblikami pragmatizma je mogoče ob samoprepoznavanju kompleksnosti tega problema. Rešitev se vse bolj odmika teoretičnim konceptom in političnim resolucijam; vse preveč jih že imamo na to temo.

Tokrat gre predvsem za to, da se zavestno odločimo, komu dajemo v roke usodo univerze. Tu je mejni kamen, ki ga moramo pošteno postaviti na tisto točko, ki bo za vse sprejemljiva.

Vsakdo, ki mu za kaj gre, ki ni prišel na univerzo samo zaradi nujnega zla, ne more dovoliti, da se o njem in njegovih problemih razpravlja in odloča mimo njega (kot se je na primer zgodilo s predlogom družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju).

Ni se nam treba z nikomer prepirati, ali študent je ali ni delavec (zlobneži se ob tem takoj razburijo, češ da gre študentom že spet za privilegije, da hočejo pokojnino, itd.) Dovolj je, če ostanemo pri zahtevah o enakopravnem sodelovanju v samoupravljanju (upravljanju) na univerzi. Paradoks, ki bo nastal v praksi, bo najboljši odgovor vsem, ki se zgražajo o študentskih privilegijih. Ko bodo študenti sodelovali pri reševanju vseh vprašanj, ki so vezana na delovno razmerje na univerzi (in to se v nemajhni meri že zdaj dogaja, še bolj pa bo to razmerje jasno z uveljavitvijo delegatskega sistema oziroma z aktivno prisotnostjo veliko večjega števila študentov v reševanju družbeno političnih, znanstvenih in študijskih problemov na univerzi), bo zdaj nesmielna, iracionalna razprava končana.

K problemu statusa študenta lahko pristopamo s kateregakoli vidika študentom lahko odrečemo karkoli hočemo, slej ko prej se bomo znašli v položaju, ko bomo morali priznati, da je študij delo, da je nosilec tega dela študent; takrat bo študent nastopal kot delavec, torej z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki mu pripadajo, pa četudi se bo to priznanje pritihovalo skozi zadnja vrata.

Po vsem tem bi nam moralo biti jasno, da imamo študenti, drugi delavci na univerzi in širša družba v bistvu popolnoma enak interes, seveda ob predpostavki, da se poglobimo v analizo dimenzij naših zdajšnjih iracionalnih hotenj.

Preko iracionalnega (pa naj se to imenuje „praksa“ ali pa „čista teorija“) se mora prebiti vsak sam. Za študente to pomeni, da lastno situacijo prepoznajo in jo v koreninah spremenijo; ta lastna situacija pa je nezavedajoča se aktivnost odtujevalnega procesa, v

katerem je položaj študija (študirajočih na univerzi) v vseh možnih pogledih (vključno z marginalnimi primeri; pavziranje ali pa maksimalno povprečje ocen) v delovnem (dejavnem) odnosu tako do konkretnih zahtev znotraj univerze (izpiti) kot tudi do najširših zahtev družbene prakse.

Tako razumljena (prepoznana) situacija sproži spremembo ne v odnosu do samega študija; le ta je deloven ne glede na to, ali se mu to prizna ali ne — ampak glede na njenega nosilca — študenta.

Tu in v teh okvirih je študent subjekt, takrat torej, ko se svobodno opredeljuje do rezultatov svojega dela, do rezultatov ŠTUDIJA (s predpostavko, da pod študijem razumemo vse to, kar študij je, torej tudi, ne pa predvsem ali celo samo izpite).

Svobodnih opredelitev pa ne moremo ocenjevati in razlagati, kakor se komu zdi, ampak na en sam način — kot pravico študenta, da odloča o rezultatih svojega dela — študija.

S tem je opredeljena tista svoboda, ki nam pomeni predpostavko vzgojno-izobraževalnega procesa kot revolucionarne prakse. Bodimo si na jasnem!

Študenti so kot subjekt znanstveno izobraževalnega procesa neposredno zainteresirani za humanistično usmerjenost znanosti, za njeno angažiranost na principih marksizma in za aktivno vlogo družbe, kjer se odvija proces osvobajanja dela.

Z dosledno uveljavitvijo amandmajev bodo tudi študenti uresničili svoje neposredne pravice v samoupravljanju. Sodelovanje študentov v upravljanju fakultete in univerze z uvedbo „študentske tretjine“, izvolitev študentov za prodekanе oziroma prorektorje — vse to so samo nekatere možnosti njihovega sodelovanja v samoupravljanju. Zdaj si moramo prizadevati za uveljavitev pravic študentov do samoupravljanja, ki izhaja iz dela in iz rezultatov dela na fakultetah; to pomeni, da se moramo boriti za radikalno spremembo položaja študentov v delovnem procesu. Vstopajoč v specifičen delovni odnos na fakulteti (s čimer opravljajo družbeno koristno delo) uveljavljajo študenti kot združeni delovni ljudje pravico do enakopravnega odločanja z ostalimi člani delovne skupnosti na fakulteti. Študij mora biti izobraževalno-znanstveni, vzgojni in delovni proces, kjer se odvija skupna delovna aktivnost predavateljev, študentov in ostalega osebja; osnovni kriteriji vrednotenja morajo biti tu doprinos v delu in rezultati dela.

Zaradi tega je nujno preiti klasične oblike predavanj in vzpostaviti združeno delo integriranih struktur na univerzi. Posebej je potrebno poudariti večjo iniciativnost in kreativnost študentov med samimi predavanji. Boj za učinkovitejšo in kvalitetnejšo visokošolsko izobraževanje mora ostati trajna naloga študentov in njihove organiziranosti na univerzi. Vse to (učinkovitost, racionalnost študija...) pa lahko dosežemo samo s korenito reformo univerze.

To seveda ne pomeni, da je učinkovit samo tisti študij, ki bi se izražal s povečanjem fonda ur, izpitov in podobno, pri čemer že vztrajajo nekatere tehnokratske rešitve, ki jim pomeni diploma fetiš in izključno garancijo za uspeh mladega človeka in zato vztrajajo pri dosledni izvedbi novih zakonov o visokem šolstvu. Boj za učinkovit in kvaliteten študij mora vsebovati tudi boj za delovno in ustvarjalno, socialistično uveljavitev mladega človeka, za samoupravno-socialistično zavest mladega strokovnjaka.

Na ta način in šele takrat, ko bodo študenti na univerzi v takšnem položaju, da bodo lahko odločali o rezultatih svojega dela, dejavnosti — je mogoče zagotoviti učinkovitost in kvaliteten študij, ki bo temeljil na samoupravnih in socialističnih osnovah.

Boris Muževič

TRIBUNA, študentski list. Izdaja IO SŠ LVZ. Uredništvo in uprava 61000 Ljubljana, Trg revolucije 1/II — 86. Tekoči račun 50101-678-47420. Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Letna naročnina 35,00 din. Poština plačana v gotovini. Rokopisov ne vračamo. Oproščeno temeljnega davka na promet po pristojnem sklepu št. 421-1/72.

UREDNIŠTVO: Cene Filipič — glavni urednik (študentska organizacija, informacije), Daniel V. Levski (teorija, politika, seks), Blaž Ogorevc (kultura), Peter Pal — pomočnik glavnega urednika (reforma študija), David Plut (teorija, prevodi), Jadran Sterle (ekologija, subkultura), Edi Stefančič — likovni in tehnični urednik, Valči Škerbec (socialni in družbeno-ekonomski položaj študenta), Darko Štrajn — odgovorni urednik (reforma univerze, politika), Ivan Volarič (literatura), lektor: Bora Zlobec-Jurčič, desk: Pavle Zgaga.

Izdajateljski svet: Božidar Debenjak, Pavle Gantar, Franc Jakopin, Sonja Lokar, Jure Mikuž (predsednik), Boris Muževič, Gorazd Sancin, Primož Žagar.

odprto pismo psihiatrom komunistom

Dva psihiatra praktika, Roger Gentis in Horace Torrubia, sta se po pogovorih in kontaktih v Komiteju proti Specialnim psihiatričnim bolnišnicam v Sovjetski zvezi odločila stopnjevati francosko gibanje okrog tega problema. Njuna prva akcija je bila objava odprtega pisma psihiatrom, članom Komunistične partije Francije.

Dragi tovariš, med tistimi sva, ki jih zelo zaskrbljuje področje, ki se imenuje sovjetska psihiatrija. Pri tem misliva na dejstvo, da je med drugim uporabljena v policijske namene in za ideološko represijo, ki je v Sovjetski zvezi stalna praksa v „specialnih“ psihiatričnih bolnišnicah, kamor zapirajo določene nasprotnike režima in jim vsiljujejo prilagojeno „zdravljenje“. Po dolgotrajnem molku so bile te kritične trditve večkrat zanikane s strani uradnih organov Sovjetske zveze.

Vendar pa sva osebno pričevala, da ti demantiji nimajo nikakršne vrednosti, saj izvirajo ali iz vladnih zvočnikov ali pa jih dajejo osebe, ki so podvržene pritiskom, zaradi katerih ne moremo verjeti njihovi iskrenosti. Po drugi strani pa se nama zdijo pričevanja o special-

nih sovjetskih psihiatričnih bolnišnicah dovolj precizna in medsebojno skladna, da jih morava, žal, jemati za izraz resničnosti.

Jasno, da od tebe ne zahtevava, da se moraš strinjati z najinim prepričanjem. Še manj pa lahko od tebe zahtevava, da boš javno izrazil svoje mnenje o točno definiranim stališču: o verjetnosti ter resničnosti na eni strani pričevanj in na drugi strani demantijev.

Vendar pa misliva, da bi bilo zelo tragično, če bi se o bistvu tega problema psihiatri komunisti omejevali samo na dvomna stališča, ki bi se izogibala temu problemu. Stališče psihiatrov, članov partije, ali vsaj večine, je bilo v določenih primerih vredno skrajnega obžalovanja (spomnimo se samo na veliko obdobje dogmatizma Pavlova, na zaroto „belih halj“...), zato si želiva, da tokrat ne bi zavzeli stališča, ki bi preprosto in dobesedno povzemalo mnenja uradnih krogov Sovjetske zveze.

Zatorej te naprošava, da odgovoriš na naslednji dve vprašanji:

1. Neodvisno od tega, kar se dejansko dogaja v Sovjetski zvezi, in neodvisno od tega, ali so trditve o tem osnovane ali ne, te sprašujeva, ali brez izjem

obsojaš vsako zlorabo psihiatrije v kakršnemkoli političnem sistemu, tako v policijske namene kot za ideološko represijo?

2. Ali se strinjaš, naj se v vseh dvomljivih primerih pošlje v vsako državo, vključno države vzhodnega bloka, mednarodno preizkušalno komisijo, v kateri bodo navzoči tudi psihiatri in ki bo imela, kar je samo po sebi razumljivo, vsa potrebna pooblastila in sredstva, da bo lahko razjasnila ter ovrgla oziroma potrdila vse sume?

(Kar se naju tiče, misliva, da morajo biti zlasti komunisti dokončno dosledni in brezkompromisni glede razrešitve vseh nepojasnjenih vprašanj, ki se dotikajo držav, ki se imajo za socialistične: gre namreč za prihodnost socializma. In ne pozabimo, da je ta prihodnost odvisna tudi od naše ostrine ter budnosti; v vsakem trenutku je vsak od nas odgovoren za usodo socialistične družbe.)

Prijateljsko te pozdravljava, dragi tovariš,

Roger GENTIS,
Horace TORRUBIA,
bolnišnična psihiatra

francoske psihiatre, člane KPF, vendar pa menimo, da bi enako kritiko za ne tako zelo oddaljeno obdobje lahko izrekli tudi našim psihiatrom.

3. Gre za znano afero, ki jo pri nas poznamo pod imenom „Stalinovi zdravniki, ob Stalinovi smrti, ko so skupino zdravnikov, ki so trinoga zdravili, pred smrtjo obtožili, da so ga zastrupili.

Članek, naslovljen na psihiatre, člane Komunistične partije Francije, smo objavili v celoti, saj menimo, da je aktualen tudi za naše razmere. Slovenski tisk je razmeroma pogosto in relativno objektivno poročal o problemih, navedenih v odprtem pismu. (Največ člankov o tej problematiki je objavil Prostor in čas.) Žal pa nismo nikjer zasledili niti najneznatnejšega mnenja ne s strani Psihiatričnega društva Slovenije ne s strani Zdravniškega društva Slovenije. Zato pomeni ta prevod hkrati tudi odprto pismo omenjenima društvoma. Kakršnikoli izgovori glede notranjih problemov posamezne države oziroma nevmesavanja ipd. so seveda nični, saj nas za akcijo v zgoraj omenjeni smeri obvezuje že Mednarodna deklaracija o človekovih pravicah, da o zdravniški etiki sploh ne govorimo.

Ravno tako nas čudi dejstvo, da študentje medicine, ki menda veljajo za eno najbolj prizadevnih in zglečnih študentskih organizacij, doslej o tem niso črhnil niti besede.

Upamo, da bomo v naslednji številki že lahko prebrali izčrpne odgovore prizadetih organizacij.

Hvala.

Herbert Marcuse

svoboda in freudova teorija instinktov

Navadno je ob prevodih daljši ali krajši pripis, ki izraža stališče do teksta ali pa razlaga razna stališča znotraj teksta samega. V tem primeru to najbrž ni potrebno, kajti spodnji tekst vsebuje oboje. Stališča v njem imajo obliko odgovorov, na katera bi bilo treba v našem času in prostoru šele zastaviti vprašanja. Začnimo s stavki, ki so na samem koncu teksta.

(S. Freudova knjiga)

Civilisation and its Discontents je zaključena s temi besedami: „Ljudje so privredili svoje moči za podjarmljanje naravnih sil do take stopnje, da lahko sedaj z njihovo pomočjo z lahkoto pokončajo drug drugega do zadnjega človeka. To vedo – od tod izvira večji del njihovega sedanjega nemira, malodušnosti, njihov način pojmovanja.“ Pričakovati je, da bo ena od dveh božanskih sil, večni Eros, uporabil sedaj svojo moč in se ohranil ob ravni tako nesmrtnem sovražniku.

To je bilo zapisano 1930. Od tistega časa ni sledu o nasprotnikovem naraščajočem masčevanju, o bližanju srečne svobode, o Erosu kot oblikovalcu civilizacije. Ali pa morda naraščajoča destruktivska dejavnost, ki se pojavlja v vedno bolj racionalni obliki, kaže na to, da civilizacija napreduje h katastrofi, ki bo z njeno pomočjo zrušila zastarele sile v lastnem razkoju in tako utrla pot k višji stopnji?

Razpravljanje o freudovski teoriji s stališča politične znanosti in filozofije zahteva neki zagovor – deloma zaradi Freudovega nenehnega poudarjanja znanstvenega in empiričnega pomena svojega dela. Zagovor mora biti dvojen: prvič, mora pokazati, da je struktura freudovske teorije odprta in da v bistvu podžiga (encourages) uporabo političnih terminov, torej je ta teorija, ki kaže kot čisto biološka, v osnovi družbena in zgodovinska. Drugič, pokazati je treba, do katere meje je psihiologija danes nujen del politične znanosti in do katere mere ji freudovska teorija instinktov (kar je edina stvar, ki nas bo tukaj zanimala) omogoči razumevanje skrite narave gotovih odločilnih teženj v današnji politiki.

Začeli bomo z drugim vidikom zagovora. Ni naš namen uvažanje psiholoških konceptov v politično znanost ali razlaganje političnega procesa s psihološkimi termini. To bi pomenilo poskus

razložiti, kaj je osnovno v terminih, na čemer politični proces temelji. Gre pa zato, da si mora psihologija v svoji notranji strukturi pokazati, da je politična. Psiha se vse bolj neposredno pojavlja kot del družbene celote, tako da je individualizacija skoraj sinonim za otopenost in celo krivdo, toda lahko je tudi sinonim za princip negacije in močne revolucije. Se več, celota, katere del je psiha, postaja ob naraščajočem obsegu manj „družba“ in bolj „politika“. Družba torej pade kot žrtev in se izenači z dominacijo.

Preden nadaljujemo, moramo pokazati, kaj pojmujeemo z „dominacijo“, kajti vsebina tega pojma je v središču freudovske teorije instinktov. Dominacija učinkuje, brž ko so cilji in nameni posameznika in pa to, s čimer k njim teži in jih dosegajo, predpisani in jih on kot predpisane izvaja. Dominacija je lahko izvršena po grupah, po naravi, po stvarih, lahko je notranja, torej izvršena po posamezniku na samem sebi in se kot taka pojavlja v obliki avtonomije. Ta druga oblika igra odločilno vlogo v freudovski teoriji instinktov: superego vsrka avtoritarne modele, očeta in njegove nadomestke, in naredi iz njih ukazov in prepovedi svoje lastne zakone – tj. vest (conscience) posameznika. Obladovanje pritiskov postane posameznikov lastna dovršitev – avtonomija.

Seveda pa postane svoboda pod takimi pogoji nemogoč koncept, kajti ničesar ni, kar bi ne bilo posamezniku na tak ali drugačen način predpisano.

(se nadaljuje) DPP

OPOMBE:

1 their mood of apprehension“ lahko prevedemo:

a) njihov način pojmovanja

b) njihovo razpoloženje (stanje) zaskrbljenost (op. prev.)

Z S tem se začenja prva „lekcija“ iz knjige „Five Lectures“, ki je prevedena v angleščino iz nemškega ponatisa z naslovom „Trieblehre und Freiheit“ v knjigi Psychoanalyse und Politik (Frankfurt: Europäische Verlagsanstalt, 1968.) Original je bil objavljen kot predavanje ob stoletnici rojstva S. Freuda 1956 v Freud und Gegenwart – „Frankfurter Beiträge zur Soziologie“, 6. zvezek (zgoraj omenjena založba, 1957)

besedilo in pesem

Pričujoči spis ne želi biti polemika s stališči, izraženimi v članku Boštjana Zgonca Položaj pesnika (Tribuna 5-6, 1973, str. 17-18), predvsem zato, ker Zgončev članek ni organiziran kot zaključen organizem, kjer sta eksplicite ali implicite razviti metodologija in terminologija obravnavanega problema, pa tudi zato, ker Zgonc obnavlja v reducirani in fragmentarni obliki temeljne probleme v zvezi z ontološkim statusom literature in znanosti (kritike) o literaturi, kot jih je na Slovenskem razvil Dušan Pirjevec. Radi bi le navezali nekaj kritičnih pripomb na drugi del Zgončevega članka, ki se konstituira kot sočasno zavedanje pomanjkljivosti ideološke metode v znanosti o literaturi, njene reduktibilnosti, seveda pa tudi kot spoznanje o nujnosti uporabe te metode. S pomočjo zavedanja o pomanjkljivosti ideološke kritike skuša Zgonc „analizirati“ neko Lužanovo pesem iz 123-24. številke revije Problemi-literatura. Vendar pa je treba o tem poskusu zapisati nekaj načelnih pomislekov. Prvo vprašanje se glasi: od kod Boštjanu Zgoncu vedenje, da je to, kar je prebral na 101. strani omenjene revije „pesem“? In od kod „metoda“, da je pesem izbrana „popolnoma slučajno“? „Popolnoma slučajno“ izbran primer iz niza nekih sorodnih pojavov da lahko le popolnoma slučajen rezultat, ki ne more niti ovreči niti potrditi nobene teorije, nobenega sistema. Zato se zdi, da Zgončev „popolnoma slučajno“ izbran primer ni bil „izbran popolnoma slučajno“, saj ni dal „slučajno“ izbranemu primeru ekvivalentnih rezultatov. Ni namreč jasno, zakaj je besedilo (tekst) na 101. strani pesem. Zgončeva trditev, da je to besedilo poetično po svojem „prostoru, ki se deklarira kot prostor poezije“, je precej nezanesljiva, saj nam nič in prav nič ne zagotavlja, da je karkoli izven teksta lahko poetično. Z drugimi besedami: če besedilo na 101. strani ni pesem po svoji izvorni postavitvi, ji tudi prostor, v katerem je, ne bo omogočil poetičnosti. Zato je verjetno ob tekstu, kot ga najdemo na 101. strani Problemov literatura, treba uporabljati prav termin tekst ki ga numerična estetika (Bense, Die Realität der Literatur, Präsentationen ästhetischer Objekt, 1971) definira kot „vsak zaključen znakovni sestav znotraj nekega znakovnega sistema“. „Pesem“ je torej samo eden izmed znakovnih sestavov znotraj znakovnega sistema (slovenskega jezika). Prav nobene garancije nimamo, in prav nobena izjava znotraj teksta ne kaže na to, da je ta tekst res pesem, v kateri koli pojavni obliki. Da je tekst na 101. strani pesem izvemo šele iz Zgončevega sestavka, to je torej podatek, ki je v tekst neargumentirano vpeljan kot ele-

ment nekega drugega (zaključenega) znakovnega sestava. Prav zato je tudi nevzdržna Zgončeva izjava, da v tem tekstu „sploh ni pomembna semantika besednega gradiva“. Zakaj? Morda zato, ker tekst „noče“ biti „pesem“, ker pa mora biti „pesem“, je to lahko samo tako, kot „pozna“ pesem Boštjan Zgonc. Od tod verjetno tudi trditev, da gre pri omenjenem tekstu za „postopek“. Kako razumemo (ali lahko razumemo) ta izraz, iz Zgončevega pisanja ni popolnoma jasno, saj vsako besedilo lahko beremo kot postopek, torej tudi pesem.

Zdi se, da z obravnavanim besedilom ni vse tako preprosto, kot bi nam rad pojasnil Boštjan Zgonc. Trdimo namreč, da vsako besedilo, pa naj bo poetično ali ne, prinaša le toliko in takšno informacijo, kot jo lahko razberemo iz zvez znotraj jezikovnega (znakovnega) sestava. Z drugimi besedami: tekst je zaključena celota, če (a) lahko izvedemo semantično interpretacijo z razpoznavnim sistemom X in (b) če jo lahko produciramo s produkcijskim sistemom Y. Odnos X in Y mora biti takšen, da X lahko razpoznamo z Y in obratno.

Ker Lužanov tekst v celoti izpolnjuje zgoraj navedeni zahtevi, ni moč govoriti o nepomembnosti semantične informacije, ki jo prinaša, še manj pa je mogoče to semantično informacijo (recimo ji tudi „poetičnost“) prenašati iz teksta v prostor, ki ga ta tekst naseljuje.

Integriteta teksta se kljub Zgončevi intervenciji ohranja, treba pa je omeniti še zadnjo Zgončovo trditev, da postaja pri tistem tipu poezije, ki naj bi bilo poetično zgolj po prostoru, vprašanje avtorstva kot individualnega početja za to početje irelevantno. Če je Boštjan Zgonc o tem prepričan, bi verjetno prav na primeru Lužanovega teksta pokazal, kako je avtor popolnoma nepomemben in je producent tega teksta lahko kdorkoli. Ker pa tega ni storil, diši ta poslednja izjava hudo po podobnih izjavah Josipa Vidmarja, ki tudi veselo trdi, da je popolnoma irelevantno ali je Otroka reke in Potohodca napisa Turkestanec, Nemec, Japonec ali ... Dane Zajc! (K našemu trenutku, str. 145).

Denis Poniž

1. Zanimivo bi bilo raziskati, kako se reproducira predvsem terminologija omenjenih problemov, brez vzročne povezave z metodologijo.

2. Pričujoče pisanje je bilo zamišljeno kot niz vprašanj prav zato, ker pisec pričakuje odgovore oz. potrditve nekaterih Zgončevih trditev iz spisa Položaj pesnika.

obsedno stanje coste gavrasa

Costa Gavras ima smisel za premikanje in lovljenje razburljivih političnih situacij. V filmu „Z“ nam je omogočil so- očenje z grškimi koloneli, v PRIZNANJU, naslednjemu filmu, je evociral stalinizem petdesetih let in nam v zavest priklical budimpeštansko-praške počitnice sovjetskega političnega trubadurjenja. Najnovejšo delo je s scenaristom Francem Solinasom naslovil z zvenečim Camusovimi besedami L'ETAT DE SIEGE. OBSEDNO STANJE je tretji po vrsti Gavrasov film, ki mu je ikono- grafski princip politika – ta primadona moderne zavesti. Tokrat je Gavras ilustriral eno izmed neštetihi avanturic UNCLE SAMA. Konkretno gre za Latinsko Ameriko, za kakšen Čile ali pa verjetneje za Urugvaj, če sklepamo po avtomobilskih registracijah. Latinsko-ameriška samba tupamarov, zaigrana po ritmu kakšne ITT

Co. v kooperaciji s CIA in lokalnimi zainteresiranci.

Scenarij si je Franco Solines zasnoval na dramaturški domislici ideološkega dialoga med nekim ugrabljenim Američanom in tupamari. Ugrabitev Philipa Santoreja sproži t.i. obsedno stanje: pospešeno policijsko aktivnost, zanimanje tiska in sredstev javnega obveščanja, parlamentarne in vladne dekrete, možnost vojaščine, da se malo napracticira... To dogajanje je pač kar tako potrebno, ker je bil ugrabljen ugledni ameriški državljani, „ekspert za komunikacije“, nazarensko poslan s strani ameriških institucij v točno izbrano državo v razvoju.

Mestna gverila dokazuje gospodu Američanu, da je predvsem specialist ciaističnega kova s precejšnjimi neokolonialističnimi apetiti. Film se tako utemeljuje v ideološkem dialogiziranju, stvar tupamarov pa se izrodi v enodimenzionalno

stvarnost fašistoidnih postopanj z njimi. To dejstvo mladi revolucionarji neprestano mečejo pred Santoreja, ki mu je koj jasno, da jo bo izkupil. Filmski izrazni postopki režiserja Gavrasa so efektni, pravšnji. Obsedno stanje dinamično skonstruira v reportažnem slogu s funkcionalnimi flash-backi kot ilustracijo Santorejeve preteklosti, ki nam jo servirajo ugrabitelji.

OBSEDNO STANJE, otvoritveni film letošnjega Festa, zbija plitki scenarij, ki ga Gavras eksponira v politično melodramo, in ker je Gavras soliden režiser, v politično melodramo thrillerjevskih obeležij. Moralno-etično izživiljanje tupamarov nad Santorejem-inkarnacijo ameriške neokolonialistične mašinerije, postavlja stvar tupamarov na dejavu resnico. Tupamarom gre za nedvomno več, kot nam to prezentira Obsedno stanje. Operativno področje filma izključuje globalno politično in ekonomsko ozadje

točno določene situacije in se zadovoljuje s prikazovanjem nekih torturnih postopkov oblastnikov.

OBSEDNO STANJE se po treznem razmisleku izkaže za produkt kvazi politične angažiranosti, za produkt, ki je namenjen lepi, tihi in privlačni udobnosti malomeščanskega sveta. Obžalovati gre le toliko, da pravega filma o tupamarski stvari najbrž ne bomo videli. Iz dveh razlogov. Prvič, ker je naš distribucijsko-kinematografski sistem izrazito tržen in kot tak definitivno nedostopen za nekonvencionalne ali celo anonimne filme, ki govorijo o stvari direktno. Drugič iz razloga, ki je v tem, da nam je večini kaj malo mar, za kaj tam doli gre, in reagiramo s patosno pietetskim občutkom, če se po zajtrku slučajno zagledamo v sliko santiaškega stadiona v dnevnem časopisju.

Jože DOLMARK

blaž ogorevc

dogodna pesem

prosinec JANUAR

1 P Novo leto
2 T Makarij
3 S Genovefa
4 Č Angela
5 P Simeon
6 S Mojmir
7 N Zdravko
8 P Maks
9 T Julijan
10 S Gregor
11 Č Pavlin
12 P Tatjana
13 S Veronika
14 N Srečko
15 P Pavel
16 T Tomislav
17 S Anton
18 Č Vera
19 P Marij
20 S Boštjan
21 N Neža
22 P Cene
23 T Rajko
24 S Felicijan
25 Č Tatjana
26 P Pavla
27 S Janez
28 N Peter
29 P Franc
30 T Martina
31 S Vanja

svečan FEBRUAR

Drago Rustja

ne biti bolero
in pet belih poljubov

spet konji
plavi konji
modre trave siti
plavi konji

in spet
konji
modre trave siti
plavi konji

in pesnik
gozdne konjenice
žri misli žri verige
pesnik plave konjenice

1 Č Ignac
2 P Marija
3 S Blaž

DAVID PLÜT z naslovom

Zlomljen nos se je pojavil med dvema kosoma trhlega lesa in povzročil da so se bližnjim in daljnjim zenice zožile v objestnem pričakovanju, kakšen glas se bo slišal, če bo preprih nenadoma zaprl vrata, skratka, kako se bo vse to končalo, kajti bilo je jako nena-
vadno, da je tako zgodaj (O, mučenik svojega zdravja reskiral, da mu vetrovi pripomorejo k otopitvi enega zelo važnih organov njegovega, vsi so govorili, da ima zakrknjeno telesce, kar seveda ni bilo dvomljivo in ugibanja z merjenjem vredno, telesa, drgetajočega v jutranjem mrazu, čeprav je celo noč prespal bil v Adamovi obleki in celo tako se je potrudil, od tod tudi njegova skromna moč, ko opravlja take neumne posle, pred prijatelji se vedno hvali, kakšen posloven človek da je, da je celo figov list vrgel in niti malo mu ni bilo nerodno, ko je sosedova Katra, čeprav bi to že zvečer morala, začela (pa recite, če niso nekateri za vroče) pomivati posodo, kruh je jedla zraven, križ božji, ampak res je bil slučaj, da je bilo korito ob oknu in se je, če je hotel, vedno je hotel! videlo naravnost v duplino Samsonovo, kako trenira v Adamovi pižami za jutrišnji nastop v go-cartu, pri pa se nasmihla odbojnemu steklu (ogledalu) pred seboj, kot da hoče raztopiti ledenik, ki ga je Mr. Diluviju za šesti rojstni dan poslal Absolutna Ničla, spremlajoč s pantomimo polnjenje pipe, koliko je že dal za to vrsto tobaka, ah da, BZ je. Naj reče kar koli, najraje računal v kronah (enako srebrno je imel od očeta za spomin, ljubil je Ruse) in zneslo je pet kron, prosim, in če hočete, vam dam še vižgalice za dva smitha, ki ne rožljajo, potem ki je napolnil ena od mnogoterih ust, ki jih je imal na grbi, je kot človek z odličnimi živci odprl okno, da bi dim, ki bo sedaj prihajal naravnost iz njegovega

jaza, morilski dim, komarji bodo na vrat na nos (bodico) zbežali, osrečili s svojim odhodom, sicer to ni lepo, je vedno rad imel goste, a kaj, ko se mozolji tako radi pojavijo v kakšni posebni barvi, če ne v krem, pa v tej ali oni, ki ni bila vseč, oplazeč vse predmete v njegovih sobanah, v strelcih in z zaščito letalstva odpuzal v prostor, svobodi v hlasten objem in svojo pogubo, Katri noseč zanesljiv znak, da je dobre volje in pri moči, o skalovje, to ni bilo vsak dan, posebno pa jo je čudilo, da je kaj takega možno v ponedeljek, 21. oktobra cca proti koncu XX. stol., potem, ko so bile hotnice uradno priznane, inkognito seveda, ter ko je radio, Katra ni rada opazovala TV, ker ni prenesla sončnih očal, vse njene prijateljce pa so se navadile gledati TV v sončaricah in to samo zato, dasiravno to ni bil glavni vzrok, da so videle motnje v drugačni barvi, kot so bile v resnici, zategadel napovedal burjo s slabim vremenom plus občasnimi padavinami, da o tem, da so možne poplave sploh ne govorimo, in je bilo pričakovati, da sploh ne bo ven, no ja, veliko je storil, ko je sploh nos ven pomolil in je, to je bila njegova navada, puščal ljudi v dvomih al bo al ne bo, malo je manjkal, o res, ljudem čas, pa bi šli staviti za silca, če ne bi umaknil svojih okončin in se potrudil, da je na vso moč zelo zaloputnil vrata, že njegov očka je govoril, da jih bo treba zdajzdaj popraviti, in pustil, mimoidoče z dvignjenimi rokami, ogledujoče drug drugemu prste tako, kot da se gredo tisto italijansko igro, ki je marsikaterega špagetnika stala življenje, saj je tako govoril njegov oče, za katerega sta menda dva, lažem, bili so trije, potrdili, da je vedel za vojno, ki se je začela, takoj ko je njegova mati začela z njegovimi pleničkami zavijati svojega drugega otroka, hihitajoč se sliki Marie d' Arc, ki jo je izrezal iz enciklopedije v NUK-u obližujoč si ustnice, kot da je pojedel dunajski in angleški zajtrk skupaj in ga zalil s slovanskim, je stopil k oknu, to je bil za Katro dogodek kot za malčke obisk v zoo, in tri do štirikrat močno vzdihnil, kajpak, pri tem se je močno utrudil in se zložil kar tako brez veze, ne da bi pazil, tako da je morala Katra hitro v svojo denarnico pogledati ali bo imela dovolj denarja za nabavo, oh to je neznosno, novih kročnikov, ki jih je pozobal ostri pod, ter pri tem misli, ali je kdo na tem prekletem svetu, ki je zmožen pomankiti čas za nekaj več kot 168 ur nazaj, tako da bi se reklo, lepó je v naši deželi uživati mladim, starim in tistim, ki se na to že od nekdaj spoznajo, in ali ni čudno, da pračlovek ni izumil sredstva za

uničevanje roževinastih izrastkov pred kolesom, pa čeprav je lepo sedel pred TV in gledati, kako se štiri kolesa drve po cestah Monze in delajo hrup, kakršen naj bi prišel na vsakega prebivalca v drugi svetovni vojni, končno je prišel do zaključka, da je zamudil opravilo, tudi Katri — sejalki, se je nekaj takega dozdevalo, in da mora zbrati vse svoje sile, celo iz kolonij jih bo moral potegniti, menda stric dela nekje na jugu ob ekvatorju, če hoče, da obdrži ugled moža s smislom za flegmatično podpisovanje listin in čekov, posebno tiste s prečrtanim esom, vedno je bil v dvomu ali enkrat ali dvakrat in vendar nikoli ni podvomil, ali je potrebno, da se zjutraj obrije ali ne.

2.

Potem se je odpravil v kopalnico, pazljivo kot le kaj se je prestopal mimogrede segel, bolj ne kot hote, po jabolku en kilogram jonatana, lepo prosim štel, koliko korakov je že naredil, od roba kavča bi jih moralo natanko 6 biti, drugače tri in pol, iz omare vzel brisačo sam sebi ni mogel verjeti, da tako sovraži imeno barvo, a kaj ko druge ni bilo na zalogi medtem grizljajoč pečke jabolka ah, kako je bila slastna, spomnil se je, da je nekoč pri francoščini rekel sexeuelement namesto sculent in ga je stara kar malo po strani pogledala, razmišljal POZOR! je bil zmožen opravljati več del skupaj kaj naj natvezi staremu, medtem ko bo z očitnim prestopom velikega kazalca to je neveljavno (rdeča zastavica), ob spremljavi hihitajočega scherza s trilčki stopil pred njega, ki ga še celo Veliki Gospod spoštuje, govoril je vedno, da ga nikoli ne inšpecira, kot plemenski bik nasoljeno travo, kaj me briga, si je končno mislil, saj ne bom edini, Binče bo tudi zamudil, ni izključeno, da bi ga strela tega gada, vedno mora našpičiti kakšno neumnost, včeraj se je nalagal Katri, da je rekel, da je salasta in ona bo zopet mislila, da jeva pršut in rošunke in da je važen, ja, kaj je vse počel Binče, treba ga bo malce v roke prijeti, tresogobčnika in mu pokazati, kako se tej stvari drugače pristopa, hkrati je misli, hvali naj ga pred njo, opica neumna, pa kaj bi, z materialisti j vedno križ, hočejo se vedno pogovarjati o motorjih, ja, veš, gilera, sicer se res lepo sliši, a kaj, ko mu ne paše, Binče namreč jeclja, to ti je machina, sicer jaz imam (bi imel) rajši pucha, hotel sem reči vespí — vespico, pe če ne bi šlodrgače bi - b - bi tud'

Dušan Jaglikin je

Najprej mu je nekdo rekel: je. Pa je prišel drugi in mu rekel: ni. Nato sta prišla druga dva in mu rekla: je. Toda tisti je spet rekel: ni. Nato jih je prišlo deset in sto in so vsi kot nekdo rekli: je! Toda tisti, edini med njimi, je spet rekel: pa nil

— Je!

— Nil!

— Je!

— Nil!

In — ubili so negatorja.

Tako so ostali sami: učenec v morju učiteljev. In potem so ga vsi brez izjeme učili: je!!! Tako je odrasel enako vzgajan in nekega dne, ko je vse dojel, je začel še sam učiti: JE!

To je izzvalo poplavo navdušenja in veliko olajšanje. Toda ta jim je tudi naslednji dan ves vžičen in z nezmanjšanim zagonom rekel: JE! JE! JE! — Tako je — so ga pohvalili.

— Je — je rekel — toda jaz zdaj verjamem več kot vi, JE IN ŠE VEČ KOT TO!

— Seveda je, vemo — so mu končno odgovorili — saj smo te mi tudi naučili tega.

— Res je! Toda bil je tu nekdo, ki je govoril: ni! Njega hočem. Bil je tu nekdo...

— Bil in odšel. Ni verjel in ga ni.

Utihnili so in se globoko zamislili.

— Toda kaj mi bo nauk, če ni nikogar, ki bi ga od mene sprejel — je rekel po tretjem dnevu. — Moram najti tistega. Tistega, ki je govoril: NI! In ni vedel, da JE! Pa je in še več kot to. Jaz moram za njim.

(prevedel D.V.L.)

Ta zadevica je dobila lanskoletno nagrado beografskega časopisa za humor in satiro „Jež“ za najboljšo satiro leta „Radoje Domanić“, ki je bila ustanovljena ob stoletnici tega velikega moža in bo postala tradicionalna. Originalni naslov je „Jeste“. Prevajalec je imel nekoliko težav ob prevajanju ključnih izrazov: jeste in nije, ki ju je prevedel z: je in ni. Prevajalec predlaga, da se ta dva izraza bereta in razumeta na način pričkanja med dvema prijateljema: Je tako! — Ni tako! — Je! — Nil! — Je! — itd.

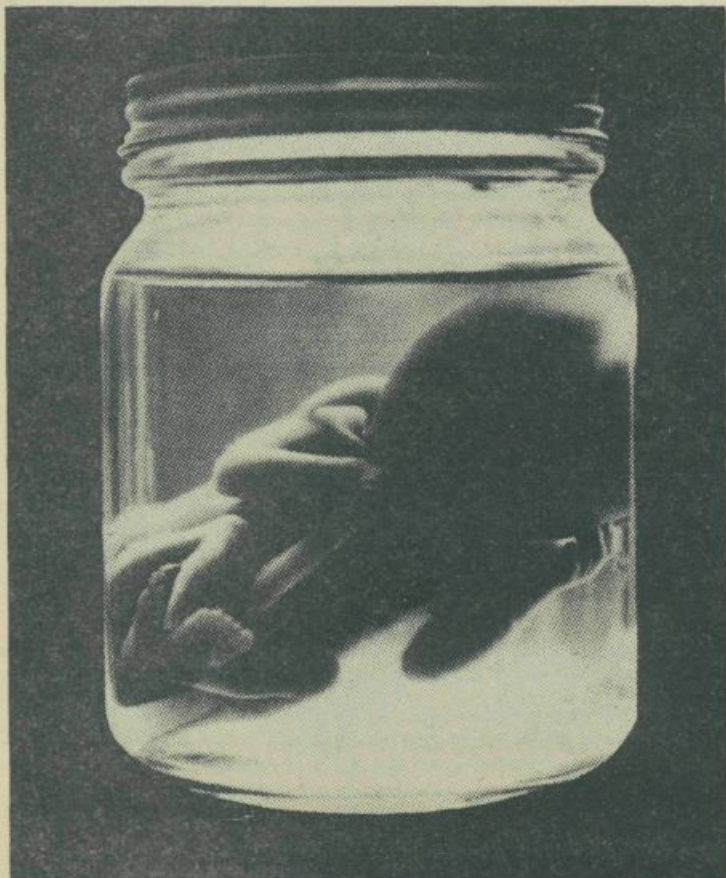
ziler — ero — ero k — kupil, nato začne z avtomobili, njih konji, nekaj časa ga posluša, potem Binče le malo visoke cifre izbljuvava, že kar vtisoče gre, potem se spreta, in se na koncu sporazumeta, da sta govorila o kubikih, končno Binče JAVNO napade Wartburge, češ da so zajebani in da imajo moskviči smrtne robove, prekleto vejca tako se je napenjal kot konj, ki ga potem, ko je bil zoral 25 ha ilovnate zemlje pošljejo zaploditi 6 kobil, spet bo govorjenja, da sta kot rit in srajca celo o topli bratovščini bodo namigovali, opletali z jeziki kot krave z repi, je bilo že vsega dovolj, prejel se je za čelo, res je imel lepo čelo, kot Apolon in dekletom je kar potenco dvignilo, če je nanj padel še kakšen pramenček in stavim svojo proti zelnati glavi, da je bilo nemogoče ugotoviti, kakšne barve so njegovi lasje, ampak, če bi se le malo potrudil in si jih pral, takole vsakih 7 oziroma 14 dni, bi bilo to kaj lahko ugotoviti, toda to se v postelji ne vidi, še manj na klopci, na sklaci, v kupeju, v kinu, recimo v theatre (je stvari, za katere je menil, da so starokopitne, kako je že temu rekel, a, da, arhaične) imenoval kar v francoščini) že bolj na stadionu parnasovcev še bolj, najbolj pa na Založeni cesti, kot bi hotel reči, ti si malo premaknjen, končno roko previdno spustil proti kljuki, ni hotel zbuditi starih, kar naj še mrhovinita, stari je nekaj menda celo zaslužil, medtem ko bi zasluge stare lahko brez truda izpisali na rob pisemske znamke in to s flomastrom še tega bi mu manjkalo, da bi mu mama namesto dobro jutro predlagala, naj prižge plin, da mu ima namen pripraviti zajtrk, o baba zmešana, ne bom se čudil, če me bo rahitis pri 25, poleg tvoje hrane, ampak prilegla bi se mu pražena slanina z jajci in na koncu v vrelo mleko zdrobljen kruh, BZz bi to seveda zalil z birnevce (pleterskega imate? ne? pa nič), ampak tako, da se ne bi nič poznalo, kar bi mu stari začel govoriti, da je imel prijatelja, ki je mnogo pil in ga sedaj dajejo... preklel vse bogove, še celo enega bušmanskega, Budo si je privoščil, da je bil ves slinast, ko ga je nehal nekam dajati, ker so vrata malenkostno zaškripala, ali da bi jo strela včasih je bilo dovolj, da je pljunil skozi okno, pa se je že zbudila, pa se sedaj ne bi, vendar BZz je verjel v čudeže, enkrat bi ga morala trola povoziti, saj tako so govorili, Binče je menda že mislil, da mu bo morala teta kupiti novo obleko za pogreb, seveda bi ona hotela črno, ampak on bi si kar črtasto — rjavo kupil, češ tudi v taki hodijo na pogrebe, izgledalo je, da se je eden danes že zgodil.

GLOBALNO LJUDOŽERSTVO?

Medtem ko začenjajo drugod po svetu (morda šele možne?) katastrofalne razsežnosti demografske eksplozije resno majati celotni planetarni sistem (za „ilustracijo“ nam lahko služi energetska kriza) posameznih političnih ekonomij, je v tim. deželah v razvoju populacijska politika, tesno pripeta v orientacijo nacionalne politike oz. v vlogo svetovne delitve dela, previdno speljana v interesno mrežo gospodarskega razvoja, ob hkratni politični kontroli. *To nedvomno in neizogibno zahteva princip sistema hierarhične konkurence monopolnega kapitala med „razvitimi“, „manj razvitimi“ in „nerazvitimi“ ekonomsko-političnimi sistemi.* Ali povedano kar se da enostavno – v tej tekmi je moč sploh vzdržati le na način, da se pač drvi „naprej“.

Kaj pomeni gospodarski razvoj? Razvoj česa in za koga? Kako je sploh s tem razvojem? Seveda, sprejeto tekmo je pač treba vzdržati, potem ko smo že pristali na vrednost nagrade, ki nas čaka na cilju.

Kot je v svoji propagandni funkciji mitologija napredka močno privlačna, in v tej privlačnosti skorajda optimalno učinkovita, je v svoji posvetni obliki enako apokaliptična kot koristna. Ta mit, tesno izhajajoč iz karakterja kapitalistične ekspanzije, pronica v vsako neosvojeno področje zemeljske oble, preko vseh političnih meja, skozi vsaka vrata tim. „privatnosti“ oz. avtonomnosti; in doseže „popolno zadovoljitev“ vedno le tam, kjer si omogoča presežno reprodukcijo: *v načinu človeškega mišljenja. Kapitalizem je kot način mišljenja – s strahotno redkimi izjemami – planetaren.* In ko si je izbojeval to centralno pozicijo, se v svojem neustavljivem apetitu obrne k samemu sebi: edina kreativna dejavnost, ki mu še preostane, je uničevanje – in tu je potrošniška družba dejanski grobar kapitalizma (Marcuse) in – jasno – sebe same. Gospodarski razvoj pomeni v svoji sedanji obliki in intenciji *tudi* razvoj uničevanja: živčnega sistema, delovne storilnosti, plodnosti zemlje, neobnovljivih zalog prirodnih „bogastev“... pomeni uničevanje tal, na katerih živimo. Za to početje so seveda neizogibno potrebni ljudje (kdo sicer?): kot uničevalci in uničeni, hkratno. Da bi lahko zagotovili nemoten potek kapitalističnega totalitarizma, ki je konstituiral svojo hierarhijo vrednot življenja v planetarnem razsegu, je potreben tudi populacijski razvoj. (Kvantiteta prerašča v kvaliteto, to vemo. In ta kvaliteta je a priori pozitivna). Kajti populacijski razvoj omogoča (in zahteva) zopet gospodarsko ekspanzijo, in gospodarska ekspanzija zahteva populacijsko eksplozijo. Shema je sicer poenostavljena, vendar se nam zdi bis-

tvena za razumevanje npr. nacionalne oz. transnacionalne gospodarske politike, posebej glede dežel v razvoju. In jasno – če populacijski nivo „zaostaja“ za obsegom „nujnega gospodarskega razvoja“, potem je popolnoma upravičen dvig tega nivoja na raven zahtev gospodarske politike, ki omogoča večjo stimulacijo in razširitev ekonomske dejavnosti; slednja zahteva ponovno populacijsko izravnano... in tako naprej (positive and negative feedback loop). Do kod? Do izsiljevanja na druge planete? Do regionalnih iztrebljanj posameznih človeških skupnosti? Do globalnega kani-balizma. Ali do česa drugega?

ŠTORKLJE PRIHAJAJO!

Združeni narodi so leta 1974 posvetili, recimo *dramatično*, eksploziji prebivalstva na svetu, ali recimo *mirnejše* in bolj *strokovno* posvetili so ga populacijskim demografskim *zadregam* človeštva (podčrtal J.S.).

Slovenci, majhen narod, smo v demografskem precepu. Ne zato, ker bi bili priče „eksploziji Slovencev“, ampak prav narobe, zato:

- ker 17,3 % družin sploh nima otrok
- ker pride na slabo polovico le po en otrok ali celo manj
- ker ima 53,7 % nekmečkih in 41,8 % kmečkih družin manj kot dva otroka
- ker 48 % slovenskih družin vzdržuje komaj 17 % vseh slovenskih otrok
- ker že vsak četrti zaposleni v naši republiki ni slovenske narodnosti, zato, ker se prvič v zgodovini Slovenije vanjo priseljuje več ljudi, kot se jih izseljuje.

... Rastoča delovna storilnost povečuje blaginjo in z njo porabo, ter s tem zelo občutno povečuje razliko v življenjski ravni v prid tistih, ki ostajajo brez otrok. Tako se moderni družbi z veliko nujno vsiljuje na dnevni red vprašanje družbene soudeležbe pri kritju stroškov za preživljanje otrok.

... Morda bi zadeli žebljico na glavico, če takol povzamemo... izhodiščno spoznanje:

„Slovenci smo že na pragu dežel, kjer pojemajoči naravni prirastek prebivalstva začenja ovirati narodov družbeni in gospodarski razvoj.“

(To so centralni izvlečki iz članka B. Finžgarja ŠTORKLJO V SLOVENSKI GRB! v pogovoru z dr. M. Beštovo; tekst je bil objavljen v ilustriranem tedniku ITD – letnik XXX, št. 2 dne 15.1.1974 – ki pokriva kar precejšen prostor znotraj slovenskih meja).

Videz je, da iz tega kroga, v katerem smo kot Slovenci ujeti zaradi potrebnosti razvoja (beri hierarhična konkurenca kapitala), ne moremo, če nočemo resno ogroziti naših življenj (vsaj danes), po drugi strani pa pojmuje celotno (tudi slovensko!) situacijo v

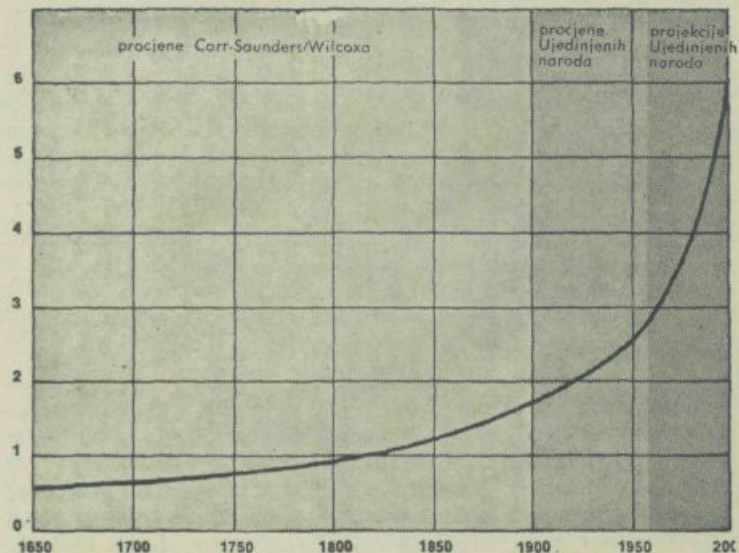
njenem razsegu: kaj pomeni 7 milijard ljudi leta 2000 in eventualno 14 milijard leta 2030! Kakšni mehanizmi bodo uporabljeni za njihovo preživetje? Se bo gospodarstvu „splachalo“ preživljati to maso? Bo to sploh zmogo? Bo ta masa sposobna zadovoljevati gospodarske apetite? Je v naraščanju potrošnje izhod naraščajoče proizvodnje? (glej zgornjo tezo o potrošniški družbi!) Do katerih meja zmore gospodarska tehnologija, pa čeprav kibernetizirana, z najbolj racionaliziranimi tehnološkimi procesi, zadovoljiti človeške potrebe, ne da bi ustvarila represivno stanje, ki zahteva eksplozijo? Do kod razvoj v eksploataciji omejenih prirodnih „bogastev“ (opozarjamo na posledice eksploatacije energetskih virov...?) Industrializacija (urbanizacija) dežele se kaže kot terocid... neobnovljivo uničevanje rastlinja, edinega masovnega proizvajalca kisika – torej humanistični genocid! (Vietnam...!), ki pelje ali v svetovno katastrofo ali pa v tretjo revolucijo, ki pa je lahko prav tako katastrofalna. Položaj je več kot resen. Nas pred to „zadrego“ res lahko reši ŠTORKLJA, „rastoča delovna storilnost in s tem povečana blaginja“, nenehna izboljšava tehnološke ekspanzije? Ali pa morda „dodatni otrok, ki bo – ko odraste – ustvaril dodatno družbeno bogastvo?“ (Delo, B. Verbič, Grozeča prenaseljenost, sobotna priloga, dne 2. feb. 1974)

Seveda je popolnoma jasno, da je teza o ustanovitvi rasti zgolj svetovnega prebivalstva preveč poenostavljena rešitev problema (B. Verbič, isto tam), kajti problem je mnogo kompleksnejši, in če ne drugače, se ga kategorizira z merili „razvitosti“: Razviti svet, Dežele v razvoju in Nerazviti svet. In če ni drugačne skupne karakteristike teh treh področij sveta, potem je značilen njihov skupni imenovalec: *težnja k tim. razvitosti po vzorcu na razviti ekspanzionizem kapitalističnih ekonomsko-političnih sistemov.* Podrobnejša analiza procesa „razvoja“, ki je že itak neobhodna, bi nedvoumno osvetlila tudi tako splošne in v sebi zadostne pojme (indoktrinirane manipulacije) kot so „dvig standarda“, „odprava zaostalosti“ itd.

Povrnimo se k „zadregi“ demografske eksplozije svetovnega prebivalstva. Ta eksplozija bo pri eni strani zahtevala stimulacijo ekonomske sfere („feed back loop“), po drugi strani pa ustvarja s svojo eksponentno rastjo katastrofalne konflikte tej isti ekonomiji (tako v Razvitih kot v Nerazvitih deželah), če ne že sama sebi!

Kaj prinaša sicer lepo zveneči „baby boom“ ob gospodarskem „čudežu“ z ozadjem zgoraj nakazane problematike?

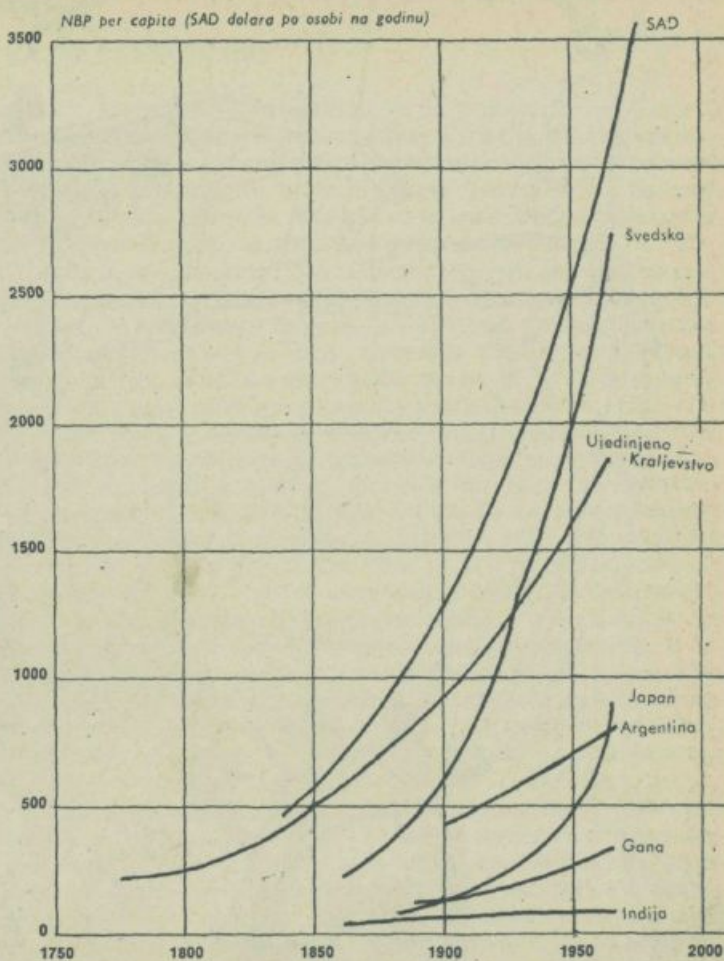
GRAFIKON ŠT. 1 – NARAŠČANJE PREBIVALSTVA

Od leta 1650 je svetovno prebivalstvo naraščalo eksponentno – z vedno večjo stopnjo rasti. Prebivalstvo v letu 1970 je nekoliko številnejše kot pa je ocenjeno na grafikonu. Današnja stopnja naraščanja svetovnega prebivalstva je okoli 2,1 % na leto, kar ustreza podvojitvi vsakih 33 let.

Da bi se lahko prehranilo tako naglo naraščajoče prebivalstvo, je potrebna proporcionalna rast ljudi in industrijsko-poljedelske proizvodnje. Čeprav je to sorazmerje relativno doseženo v Razvitem svetu, pa je v Deželah v razvoju ravno obratno: rast industrijsko-poljedelske proizvodnje je v recipročnem razmerju z eksponentno rastjo prebivalstva. Slika je jasna: „bogati postajajo vedno bogatejši in revni imajo vedno več otrok!“ Nedvomno bo ta situacija že v bližnji prihodnosti ustvarila napetosti svetovnega razsega, in to mnogo ostrejša in usodnejša, kot je današnja „petrolejska vojna“. Leopold Senghor, znani književnik in predsednik republike Mali, je nekoč izjavil: „Največje neenakosti ne nastajajo več med

GRAFIKON ŠT. 2 – STOPNJE EKONOMSKE RASTI

Ekonomska rast posameznih narodov kaže, da vplivajo razlike v eksponentni stopnji rasti na povečanje prepada med bogatimi in revnimi deželami.

razredi, temveč med narodi.“ Ni potrebno imeti posebej razvite domišljije, da bi se predvidelo, kako bo vse številnejše in vedno bolj lačno človeštvo prisililo mnoge države, da iščejo zdravilo za takšno stanje na mednarodnem področju, najprej v obliki raznih pomoči, če pa bo ta pomoč iz katerikoli vzrokov blokirana, pa z agresivnimi dejanji. Spricho svetovnega, ne pa lokalnega ali regionalnega karakterja situacije, bo slednja nujno porajala svetovne napetosti in konflikte, realno možnost vsesplošne konflagracije. V taki situaciji se bodo vse teorije o „lokalnih vojnah“ kot sočasnih pojavih modernega imperializma pokazale kot zmotne, ker se bo postavilo temeljno vprašanje obstoja celotnega svetovnega prebivalstva.

Če se želimo izogniti takemu svetovnemu konfliktu, bo potrebno uporabiti zelo radikalne posege, in to v svetovnih merilih. V tem smislu nas demografska ekspanzija uvaža v določeno revolucionarno situacijo, kjer preostaja samo še alternativa: planetarne uničevalne vojne ali pa revolucionarni posegi, tudi v svetovnem obsegu. (Rudi Supek, Ova jedina Zemlja).

V skiciranih okvirih zgornjih razmišljanj je potrebno obravnavati tudi „našo“, slovensko populacijsko „zadrego“. Kajti, sicer nas bo ta zadrega nekje zadržala.

Jadran STERLE

POKOPALIŠČE

Ustanova za pogrebne usluge „Čempresi“ – Šibenik opravlja dejavnost pogrebni in uslug v zvezi z njimi na področju mesta Šibenika. Mesto ima pet pokopališč. Glede na omejenost pokopaliških lokacij, ki povzročajo motnje v razvoju mesta, se predvideva izgradnja novega pokopališča na vzhodni strani mesta, v četrti Kranj.

Na tem gospodarskem področju je bil leta 1971 realiziran družbeni proizvod v vrednosti 12,3 milijona, predvideva pa se, da bo ta proizvod po načrtovani stopnji rasti od letnega povprečja 8,0 % narasel na 114 milijonov din v letu 2000.

Ocenjuje se, da je bilo leta 1971 na tem področju zaposlenih 585 delavcev, ter da bo ta številka leta 2000 narasla na 1400. Stopnja naraščanja zaposlenosti bi v letnem povprečju znašala 3 %. Ocenjuje se, da je za potrebe te dejavnosti potrebno rezervirati cca 18 ha površine, kjer bi se razvili ustrezni komunalni objekti. (Iz Konceptija društveno-ekonomskog razvoja Šibenika do 2000. godine, Šibenik, septembra 1973)

SPOROČILO IZ MENTONA

„Sporočilo“ 2200 strokovnjakov iz 23 dežel, „naslovljeno na 3,5 milijarde naših sosedov na planetu Zemlja“, opozarja na „skupno, do sedaj nepoznano nevarnost“, ki preži na človeštvo; to sporočilo so izročili generalnemu sekretarju Združenih narodov U Thantu ob nekem preprostem ceremonialu v New Yorku 11. maja 1971.

Šestim vidnim strokovnjakom, ki so izročili to sporočilo, je generalni sekretar U Thant izjavil:

„Verjamem, da se bo človeštvo zavedelo dejstva, da je ravnotežje fizikalnih in bioloških pojavov na Zemlji in okoli nje zelo krhko, in to ravnotežje ne sme biti nesmiselno zamajano v medsebojni tekmi za tehnološki napredek... Ta skupna skrb vis-a-vis skupnemu težkemu položaju, ki v sebi nosi zametke uničenja človeškega rodu, bi se lahko dejansko pokazala kot moč, ki je sposobna zrušiti človeštvo.“

V boju za človekovo preživetje (eventualne katastrofe — op. prev.) lahko dobimo le, če se vsi narodi združijo v skupnem prizadevanju, da se ohrani življenje na tem planetu.“

Potem, ko je bilo v Mentonu (Francija) skicirano „Sporočilo“, je kot je znano, krožilo med biologi in strokovnjaki za ekologijo v Evropi, Severni Ameriki, Afriki, Aziji in Latinski Ameriki.

Ta sestanek je sklicalo neko novo, prostovoljno, nevladno, transnacionalno mirovno gibanje, poznano pod imenom „Dai Dong“. To ime dobesedno pomeni „svet velike skupnosti“; ta pojem je nastal v pred-konfucijanski Kitajski pred več kot 2500 leti.

Med 2200 podpisniki „Sporočila iz Mentona“ so tudi štirje Nobelovci (Salvador Luria, Jacques Monod, Albert Szent-Gyorgyi in George Wald) in v svetu zannosti tako poznana imena, kot so Jean Rostand, Sir Julian Huxley, Thor Heyerdahl, Paul Ehrlich, Margaret Mead, Rene Dumont, Lord Ritchie-Calder, Shutaro Yamamoto, Gerardo Dudowski, Enrique Beltran in Mohamed Zaki Barakat.

„Čprav smo geografsko široko oddvojeni, z zelo različnim kulturnim, jezikovnim, političnim in religioznim pripadništvom, smo v tem času združeni v do sedaj nepoznani skupni nevarnosti. Ta nevarnost, ki tako po svoji naravi kot po svoji razsežnosti do sedaj še ni zapretila človeštvu, je vzniknila iz več pojavov. Vsak izmed njih predstavlja za nas probleme, ki jih je gotovo nemogoče rešiti; vsi skupaj pa predstavljajo ne samo možnost velikih konfliktov celotnega človeštva v neposredni prihodnosti, temveč tudi možnost izginotja oziroma virtualnega izginjevanja človeškega življenja na Zemlji sploh.“

Kot biologi in ekološki strokovnjaki ne bomo govorili o načinu reševanja posameznih problemov, ker smo prepričani, da imajo ti problemi globalni karakter in medsebojno povezano ter da so začetki rešitve možni zgolj v opuščanju naših omejenih in sebičnih interesov, s ciljem realizirati naše skupne potrebe.

PROBLEMI

Kvarjenje okolja Kvaliteta našega okolja se kviri z neverjetno naglico. V nekaterih delih sveta je to vidnejše kot v drugih, in v teh področjih je že prišlo do alarmantnega stanja med ljudmi, medtem ko je na drugih področjih to kvarjenje okolja videti kot oddaljen in nepomemben pojav. Vendar obstaja le eno samo okolje: to kar se dogaja v enem delu, zadeva celo celoto. Primer tega procesa je dovolj znan v zvezi s prodiranjem strupenih tvačin v krogotok hrane v določenem sektorju, kot so živo srebro, svinec, kadmij, DDT, in druge klorove organske spojine, ki so jih našli v tkivu ptic in drugih živali, ki sicer živijo precej oddaljeno od virov teh strupenih sestavin.

Razlivanje nafte, industrijske odpadke in raztopine različnih vrst so škodljivo okužile skorajda vse sladke vodovje v svetu. Enako je s kanalizacijo in organskimi odpadki, ki se jih v prevelikih količinah odmetuje, in jih narava ne more ponovno absorbirati v normalnih procesih recikliranja (ponovno kroženje). Mesta so prekrita s težkimi oblaki smoga, in te strupene sestavine, razširjajoč se zlasti po zraku, uničujejo dreve v oddaljenosti 300 km od svojih virov. Še bolj alarmantno je naše nenehno in brezobzirno uvajanje novih tehnoloških procesov in projektov (npr. nadzvočni promet in planirana gradnja atomskih central) brez upoštevanja njihovih dolgoročnih vplivov na okolje.

Izkoriščanje prirodnih resorjev Čeprav je Zemlja omejena in njene zaloge končne in delno že izpraznjene, izkorišča industrijska družba številne neobnovljive zaloge in slabo gospodari s tistimi, ki so sicer potencialno obnovljive. Ta družba izkorišča zaloge drugih dežel, ne glede na pomanjkanje že za današnje prebivalstvo ali pa mimo upoštevanja potreb prihodnjih generacij.

Prirodna bogastva Zemlje, ki so za obstoj tehnološke družbe zelo pomembna, že pričenjajo izginjati, istočasno pa se pričenjajo realizacije načrtov o eksploataciji podzemskih rudnikov. Toda takšni posegi ne samo da zahtevajo velike izdatke v denarju in energiji (in naša goriva za proizvodnjo energije so omejena), temveč bi morali takšne posege pričeti šele, ko se osvetli njihov učinek na življenje morskih živali in rastlin, ki so prav tako del naših prirodnih bogastev in izvori visokoproteinske hrane.

Skoraj vsa zemlja, dobro namočenata in plodna, je že obdelana. In kljub temu se vsako leto, v že industrializiranih deželah še posebej odvzema na milijone hektarjev obdelovalne površine za industrijske gradnje, ceste, parkirišča, itd. Sečnja gozdov, gradnja rečnih jezov, monokulturno obdelovanje zemlje, nekontrolirano uporabljanje pesticidov in defoliantov, dnevni kopi rud in druga kratkovidna in neproizvodna praksa so bistveno pripomogli k ekološki neuravnovesenosti, kar je že izzvalo katastrofalne učinke na nekaterih področjih in kar lahko v nekoliko daljši periodi nevarno ogrozi veliko oblast proizvodnje po celem svetu.

Celo v najboljših pogojih Zemlja ne more dobaviti človeku dovolj prirodnih bogastev, tako da bi vsi narodi lahko živeli na tisti stopnji potrošnje, kot jo uživa večina industrijskih dežel; kontrast med načinom življenja, ki je pogojen s skrajno bedo in tistim, ki počiva na izobilju, bo še naprej izvor konfliktov in revolucij.

Prebivalstvo, prenaseljenost in lakota Današnje število ljudi se ocenjuje na 3,5 milijarde; ocene, zasnovane na današnjih programih kontrole števila prebivalstva, predvidevajo okoli 6,5 milijarde v letu 2000. Obstajajo sicer nekatera optimistična mnenja, da bi bili tehnološki in naradni resorji toliko razviti, da bi lahko prehranili, oblekli in nudili streho nad glavo še večjemu številu ljudi. Vendar pa neposredno dejstvo govori, da gotovo dve tretjini svetovnega prebivalstva trpi pomanjkanje zadovoljive prehrane, in nevarnost lakote v svetovnih razsežnostih še vedno preti, navkljub določenemu napredovanju v prehrani. Onesnaženje in ekološka neuravnovesenost že vpliva na nekatere izvore hrane in celo prizadevanja povečati prehranbeni standard so pogostokrat izvor ponovnega onesnaženja. Celo več: številke o prebivalstvu so varljive, ker ne upoštevajo faktorjev potrošnje. Ocenjuje se, da porabi otrok, rojen v ZDA, v času svojega življenja 20 krat več kot človek, rojen v Indiji, ter temu primerno petdesetkrat več onesnažuje okolje. Glede človekovega vpliva na okolje imajo industrijske države najgostejše prebivalstvo. Človeške potrebe po prostoru in določeni stopnji samote — čeprav je točno pojmovana definicija težka — je dejanska in opazna. Ne moremo živeti zgolj od kruha. Celo ko bi tehnologija zmogla producirati dovolj sintetične hrane, ima naraščajoče število prebivalstva katastrofalne socialne in ekološke posledice.

Vojna Skozi celotno človeško zgodovino ni bilo človekove dejavnosti, ki bi bila tako univerzalno obsojena, obenem pa tako univerzalno prakticirana kot vojna; tako se tudi raziskovanja vse bolj uničujočih orožij in načinov vojne nezaustavljivo nadaljujejo.

Sedaj ko smo izpopolnili poslednje orožje in spoznali njegovo moč, smo se odmaknili od neposredne uporabe, čeprav nas ta isti strah ni zadržal, da bi izpolnili naše arzenale z zadostnim številom atomskih glav, s količino, s katero bi lahko večkrat zbrisali življenje z Zemlje, niti nas ta strah ne svari pred slepimi in brezobzirnimi eksperimenti, tako v laboratorijih kot na bojnih poljih, z biološkim in kemičnim orožjem. Niti nas ni zadržal, da se ne bi spuščali v „majhne“ vojne in agresivne akcije, ki lahko privedejo do nuklearnega spopada.

Celo če se izognemo poslednji veliki vojni, se v pripravah nanjo izrabljajo isti fizični in človeški resorji, ki bi se jih sicer lahko usmerilo v prehranitev in oskrbo ljudstev, ki trpijo pomanjkanje, ter da se ohrani in izboljša okolje.

Jasno je, da ni dovolj pripisati vojno bojeviti naravi človeštva, ko pa je človek dejansko uspel, da v nekaterih omejenih geografskih področjih ustvari relativno miroljubne združbe. Očitno je, da izhaja sodobna nevarnost globalne vojne iz dveh momentov:

- neenakost med industrializiranimi in neindustrializiranimi deli sveta in iz odločenosti milijonov osiromašenih človeških bitij, da izboljšajo svojo usodo;
- tekma za moč in ekonomske prednosti med anarhičnimi in narodi — državami, ki niso pripravljene odpovedati se sebičnim interesom in tako pripomoči k ustvarjanju enakopravnejših združb.

Po zgornjih prikazih se zdi problem skoraj neresljiv. Vendar, človeštvo je v preteklosti pokazalo neverjetne izvore prilagodljivi-

vosti, in morda bo na ta način soočeno s tistimi, kar pomeni zadnjo borbo za samoohranitev, ponovno pregnala naš strah.

KAJ SE LAHKO STORI ?

To, kar smo zgoraj prikazali, je le majhen del problema, s katerim se srečujemo, in vendar skoraj niti ne poizkušamo opisati njegovih vzrokov. Mi dejansko ne poznamo celotne lestvice teh problemov ter njihovih možnih rešitev. Vendar vemo, da imajo Zemlja in njeni prebivalci težave in da se bodo naši problemi nevarno razmnožili, če jim ne posvetimo potrebne pozornosti.

Leta 1940, ko so se ZDA odločile napraviti atomsko bombo, so temu projektu namenili 200 milijonov dolarjev in pozvale strokovnjake iz celega sveta, da ga realizirajo v dveh letih. Leta 1960 so ZDA, zavzete v tekmi za Mesec, uporabile 20.000 do 40.000 milijonov dolarjev, da bi to tekmo dobile, in obe, SZ in ZDA, še naprej trošita na stotine milijonov za vesoljske raziskave.

Popolnoma je jasno, da masovna raziskovanja problemov, ki pretijo splošni preživljanju ljudi, zaslužijo večjo prednost od atomskih ali vesoljskih raziskovanj. Morali bi jih takoj začeti, in to z večjim smislom za njihovo hitrejšo rešitev. To raziskovanje morajo plačati industrijske družbe, ker so finančno daleč najsposobnejše prenesti to težo, in drugič, one same so tudi glavni izkoriščevalci prirodnih bogastev in glavni onesnažitelji okolja. Takšna raziskovanja bi morali opravljati kvalificirani ljudje iz vseh dežel in različnih poklicev, in mimo represivnih nacionalističnih politik.

Glede na dejstvo, da je kriza postala akutna, opozarjamo, da je nujno potrebo aktivirati naslednje akcije, ne glede na kasnejša raziskovanja. Ne podajamo jih kot nekakšen koren lečen, temveč kot neposredne akcije, da se prepreči poslabšanje že itak perečega položaja in to preden bo sploh prepozno:

- Moratorij za nepreverjene tehnološke inovacije, ki niso neobhodno potrebne za preživljanje. To se očitno nanaša na nove sisteme oboroževanja, vendar vsebuje tudi prepoved izdelave super-soničnih letal, novih pesticidov, novih plastičnih materialov, gradnj velikih — atomskih central itd., vsaj dokler se dokončno ne ugotovijo njihovi možni učinki na okolje. To bi se nanašalo tudi na nepreizkušane inženirske projekte — kot so gradnje rečnih jezov, „zahteva“ po zemlji v džunglah, podmorska rudarstvo itd.

- Uporaba že obstoječe tehnologije v kontroli onesnaževanja pri energetskih objektih — v industriji nasploh, recikliranje materiala v velikih obsegih, da bi na ta način zavrli prehitro izkoriščanje prirodnih resorjev, in nemudoma realizirati internacionalne dogovore o kvaliteti okolja. Te dogovore naj bi bilo možno revidirati, če zahteva boljše poznavanje ekoloških potreb.

- Intenzivnejši programi v vseh delih sveta, z namenom, da se zmanjša naraščaj prebivalstva, vendar — s polnim spoštovanjem, da se to izvrši na način, ki ne bo prizadel osnovnih človekovih pravic. Tu je nadvse pomembno, da bo te programe spremljalo zmanjševanje potrošnje pri privilegiranih razredih ter da se doseže pravičnejša razporeditev hrane in vseh dobrin med vsemi ljudmi.

Ne glede na težave, ki ždijo na poti k takšnemu sporazumu, morajo narodi vsega sveta najti način, da ukinejo vojno, da razgradijo nuklearno in uničijo kemijsko in biološko orožje. Posledice globalne vojne bi bile neposredne in nepopravljive, in v tem smislu so tako posamezniki kot skupine zavezani, da zavrnejo vsako udeležbo v raziskovanjih ali procesih, ki bi aplicirani lahko privedli do iztrebljanja človeške vrste.

Zemljo, ki je bila videti tako velika, ki je sedaj potrebno gledati v njeni majhnosti. Mi vsi živimo v enem zaprtem sistemu, absolutno odvisni od Zemlje in eden od drugega za naša življenja in za življenja bodočih generacij. Mnoge stvari, ki nas ločujejo, so v tem smislu neskončno manj pomembne od medsebojne odvisnosti in nevarnosti, ki nas združuje.

Verjamemo, da je dobesedno resnično možno očuvati Zemljo kot svoj dom le, če gremo prek vseh teh naših drobnih razprtij. Rešitve za današnje probleme onesnaženja, lakote, prenaseljenosti in vojne, bi se lažje našle kot pa formule skupnega napora, s pomočjo katerega bi se iskale te iste rešitve, vendar, moramo začeti delati na tem.

Prevedel S.J.

Pripomba prevajalca:

„Sporočilo iz Mentona“ je iz odlične knjige prof. Rudija Supka „Ova jedina Zemlja“ (Idemo li u katastrofu ili u Treću revoluciju?) Knjiga zajema kar najširši spekter ekološke problematike v njenem historično-socialnem kontekstu; analize izhajajo in se iztekajo v nekoliko drugačno orientacijo, kot pa jo podajajo in obenem ustvarjajo dnevne informacije t.i.m. sredstev javnega obveščanja. Mimo te knjige ne moramo, če nečemo zaiti v kratkovina zdravljenja celotne svetovne situacije. Knjigo je izdala založba Naprijed, Zagreb 1973. Cena knjige je 60 ND. Dobi se jo tudi v naših knjigarnah in jo priporočamo.

Urednik

EKOLOGIJA KOT SUBVERZIVNA ZNANOST

Povzetek iz knjige R. Supka „Ova jedina zemlja“ s podnaslovom „Idemo u katastrofu ili Treču revoluciju“ (Naprijed, 1973)

Dejstvo, da je avtor knjige sociolog, nam da slutiti, da bo tako aktualna ekološka problematika obravnavana z novih aspektov. Knjiga nam prinaša nekaj zanimivih informacij iz svetovnega ekološkega gibanja. Tudi nekateri avtorjevi predlogi in razmišljanja so vredni pozornosti. Za tistega pa, ki ni natančneje zasledoval razvoja ekologije kot nove znanosti in ki nima vpogleda v katastrofalne posledice tehnološkega (industrijskega) „napredka“, bo knjiga predstavljala nepogrešljiv vir informacij.

Neposredna vzpodbuda za pisanje knjige je bilo avtorjevo prisostvovanje konferenci OZN o okolju 1972 v Stockholmu, še v večji meri pa simpozij, ki ga je na isto temo in v istem času organizirala neodvisna mirovna mednarodna organizacija Dai Dong (sam pojem izvira iz predkonfucijske filozofije in pomeni „da ni samo družina nekega človeka njegova družina, da niso njegovi otroci njegovi edini otroci, ampak da so vsi otroci njegovi“), na katerem je sodeloval tudi avtor knjige. V knjigi so objavljeni tudi dokumenti, in sicer t.i. „Sporočilo iz Mentona“, ki ga je podpisalo 2200 znanstvenikov iz 23 držav, ter Deklaracija Dai Donga o okolju.

Tisto, kar oblikuje Supkovo knjigo, je sintetičnost in kompleksnost v pojmovanju odnosa človek-okolje. Avtorjevo globoko prepričanje (in s tem se strinjam) je, da ekološke krize ne morejo razrešiti nobeni tehnični postopki, temveč je edino možna socialna rešitev. To pa pomeni radikalno spremembo v človekovem odnosu do proizvodnje, načina življenja, reprodukcije in družbene organizacije. Vse te spremembe se morajo izvršiti na planetarnem nivoju. Vendar pa ostane vprašanje, ki zahteva odgovor: kaj pa, če se bodo politične (tehno-kratske) elite v eliminaciji ekološke krize zatekle k tehničnim rešitvam (in če jo bodo one reševale, se bo to nujno zgodilo)? Ali ni eden možnih odgovorov, da bo vzpostavljen popolni totalitarizem? Katastrofa je namreč lahko dvojna: popolno uničenje narave ali pa tehnokratski totalitarizem lahko za nekaj časa odvrne izničenje naravnega okolja.

Vrnimo se k iztočnicam, ki nam jih ponuja Supkova knjiga.

„Čeprav se največkrat uporablja beseda ekološka kriza, se kriza nanaša pravzaprav na človeka samega, to je na njegov način razmnoževanja in način potrošnje, torej na celoto biološke reprodukcije, zatem na način proizvodnje, povezane z razpisništvo (pri čemer je bistven kapitalistični način akumulacije) in izčrpavanjem naravnih virov. Šele na tretjem mestu je govor o „ekološki krizi“, to je o onesnaženju narave, ali kar je še bolj bistveno, o uničevanju biosfere, se pravi osnovnih pogojev življenja na zemlji.“ (str. 15)

In dalje: „Nujno je treba razrešiti sedanjo ekološko krizo, in to ne samo tako, da se odstranijo glavni izvori onesnaženja in kvarjenja človeškega okolja, ampak je potrebno ustvariti nasploh bolj zdrav, bolj naraven in humanejši odnos med človekom in naravo. To se nanaša tako na človekovo prehrano, njegovo stanovanje in gibanje na zemlji.“ (str. 18)

„... Jasno je, da je treba za doseg tega cilja ukiniti ne samo kapitalistično proizvodnjo, ki temelji na stalni in brezkončni akumulaciji viška vrednosti in viška dela, temveč tudi vsako obliko tekmovanja med socializmom in kapitalizmom, ki vodi do istih posledic, ker socializem v tem tekmovanju prevzema kapitalistični del neskončne akumulacije dobrin.“ (str. 19)

Skratka, postavljeni smo pred dejstvo revolucionarnih sprememb, ki jih je izzvala globoka kriza v odnosu človek – okolje.

Čeprav je pravzaprav jasno, kaj je treba storiti, je malo verjetno, da se bodo zlasti „države v razvoju“ ali srednje razvite države odpovedale želji po vse večji proizvodnji potrošnih dobrin, ki se jih bodo v visoko razvitih industrijskih državah kmalu „naveličali“ (in spoznali njihove negativne posledice).

Zelo zaskrbljujoče dejstvo, ki še bolj zaostreje ekološko krizo, je izredno hitro razmnoževanje prebivalstva. Eksponencialna stopnja porasta prebivalstva je 2,1 % v 33 letih se prebivalstvo dvakrat poveča. Eksponencialna stopnja industrijske rasti je 7 %, vendar je treba računati na izčrpanost in omejenost naravnih virov (npr. kovin in energije). Obsežnejšo študijo o tem je pripravil Rimski klub (The limit of the Growth). Rast prehranbenih proizvodov ni večji od 1 %, rast prebivalstva pa je dvakrat večja. Prepada med bogatimi in revnimi je vse bolj globok.

Naraščajoča industrializacija in urbanizacija sta glavna vzroka onesnaženja okolja. Eden najhujših onesnaževalcev okolja so avtomobili, nanje in na motorje z notranjim izgorevanjem odpade 50 % polucije. Duhovna polucija – ustvarjanje vedno novih umetnih potreb je eden od pomembnih pogojev vse večjega onesnaženja okolja. Umetne potrebe zahtevajo vedno večjo produkcijo (tudi najbolj nesmiselnih artiklov), le-ta je nujno vezana na eksploatacijo narave in polucijo.

Zastrupljenost tal je vedno večja zaradi uporabe pesticidov in umetnih gnojil. Tehnologija hoče po vsej sili nadomestiti samoregulativne procese v naravi z umetnimi. Posledice so katastrofalne.

ATOMSKE CENTRALE

Medtem ko pri nas optimistično govorimo o atomskih centralah kot novem viru energije in pričujemo z izgradnjo prve atomske centrale, se je v ZDA začela intenzivna kampanja organizacij za obrambo okolja proti atomskim centralam. Rezultat: 5 atomskih central, ki so v pogonu, so zaprli, zaustavili so izgradnjo 45 atomskih central. Dva najbolj znana radiologa v ZDA J. W. Goffman in A. R. Tamplin (odkrila sta štiri radioizotope) sta pobila vse argumente zagovornikov atomskih central. Zlasti obstaja nevarnost genetskih deformacij (dolgoročno), radioaktivnega sevanja, problem radioaktivnih odpadkov je nerešljiv.

POLITIKA IN EKOLOGIJA

Večina ekologov se zanima za reformistične in prosvetilske predloge, ki naj zaustavijo katastrofalen trend, ki ga je povzročila ekološka kriza. Vendar je marsikaj implicitno prisotna ostra kritika kapitalistične družbe. Gotovo pa je, da je med ekološkimi strokovnjaki najbolj razširjena ideja decentralizacije družbenega sistema. Zato obstajajo trije razlogi: 1. kontrola nad okoljem in obnašanjem ljudi (v tej zvezi) je bolj uspešna, če jo izvršujejo skupnosti in ne državni aparat. Dosedanja ekološka gibanja so zrastle na lokalni osnovi. 2. decentralizacija mora likvidirati moč države in kapitala oz. velikih korporacij in s tem nujno povezane tehnokratske ideje o „stalnem napredku“. 3. rehabilitirana je ideja majhnih človeških skupnosti ali komun, ki nasproti odprtemu industrijskemu sistemu predstavljajo relativno zaprte in avtarktične družbene celice. Navedene ideje je še najbolj premislila skupina angleških znanstvenikov v poslanici „Blue-print for Survival“. V tej zvezi se večkrat uporablja naziv „stabilna družba“ (ki pa je čisto nekaj drugega od družbe reda), ki naj bi bila nasprotje potrošniške družbe. Taka družba naj bi se zoperstavila tendenci po neprestani rasti in populacijski ekspanziji. Po Supkovem mnenju je taka družba možna kot svetovno stabilna družba.

KAKO JE EKOLOGIJA LAHKO SUBVERZIVNA ZNANOST

Ekologija je tedaj radikalna, ko skuša zajeti na celovit način položaj človeka v svetu, naravi in ne samo dele njegove eksistence. Tu nujno odpade ravnodušnost eksperta. „... Od nedolžnega priporočila po postavitvi filtrov na tovarniške dimnike se zelo hitro pride do vprašanja, kaj pravzaprav ti dimniki proizvajajo, čemu služijo proizvodi v tovarnah in kakšni proizvodi bi bolj odgovarjali ljudem.“ (str. 196) P. Shepard in Sears sta utemeljitelja pojmovanja ekologije kot subverzivne znanosti (znano je, da so se pri nas uradni ekologi distancirali od takega poimenovanja in seveda tudi pojmovanja ekologije).

V newyorškem underground časopisu „Rat“ (v januarju 1970) je med drugim rečeno tudi tole: „Ali bomo šli naravnost k socialnim koreninam današnje ekološke krize ali pa bomo razočarani z epoko totalitarizma.“ (po Supku stran 201) Nobenega dvoma ni, da zahteva ekološka kriza, če iz nje izpeljemo konsekvantno vse premise, radikalno spremembo v družbah, ki so zasnovane na tehnološkem optimizmu. V bistvu gre za „prevrednotenje vseh vrednot“.

Na koncu tega površnega prikaza Supkove knjige se mi vendarle dozdeva, da ta knjiga predstavlja enega najbolj radikalnih in najbolj tekstov o ekologiji, ki so bili napisani pri nas.

Franko ADAM

IMAGINATIVNO NASILJE

● OROŽJE BRITANSKE VOJSKE

Z glavobolom nad demonstrante

LONDON — Raziskovalci v britanski vojski izdelujejo orožje za dušitev nemirov. Z novim orožjem se bodo izognili prelivanju krvi, vendar bodo nasprotnika popolnoma ohromili.

Gre za zelo močan vir ultra zvoka, ki povzroča močne bolečine v glavi in vrtoglavico. Orožje so med nekimi demonstracijami že preskusili in se je izkazalo kot zelo učinkovito.

Napravo so dopolnili še z močnim snopom svetlobe, tako da je bila vrtoglavica demonstrantov še hujša. Toda svetlobno draženje je — kot so ugotovili — povzročilo pri nekaterih demonstrantih poškodbe na očeh in padavico.

DNEVNIK, št. 34,
LETO XXIII
5. II. 1974

Ko razmišljamo o pomenu in vlogi komunikacijskih sredstev v sodobni družbi, je gotovo nemogoče zaobiti vprašanje o nasilju in agresiji. Kako sicer objasniti dejstvo, da vse čedalje srečujemo prizore odprtega in grobe nasilja ne samo na straneh popularnih romanov in stripov, temveč tudi na filmskih platnih in TV ekranih? Ali ni to morda v nasprotju s samim bistvom civilizacije, ki potiska nagonost in odpira pot, kjer naj bi vladala harmonija na osnovi miroljubnega sporazumevanja? Vsaj navadili smo se na tako pojmovanje, kar pa seveda ne izključuje možnosti, da se motimo. Namreč, čemu ne dopustiti tudi nasprotno pojmovanje, ki ne postavlja barbarstva v daljno preteklost, temveč predvideva, da bi lahko šele zares nastopilo?

To drugo pojmovanje se nam seveda zdi mnogo ustrežnejše, ko imamo opraviti z nekaterimi sodobnimi pojavi. Ti so v prvi vrsti grožnja nuklearne vojne, ki lahko bliskovito in temeljito opustoši vse, kar je človeštvo ustvarilo in razvilo. Dalje, ne smemo pozabiti na koncentracijska taborišča, kjer prevzema ubijanje milijonov ljudi obliko modernega industrijskega obrata. To so primeri fizičnega uničenja, ki frapirajo s svojimi obsegom in tehniko izvajanja, medtem ko je kvalifikativno izpolnjevanje doseženo prvenstveno na področju tim. duhovnega nasilja. Glede na to lahko o sodobni družbi rečemo, da se razvija skozi konflikte in da dosega velike tehnološke skoke, ki pa niso nujno speljani v človeški napredek.

To ni zbolj stvar vojne in vojnih pogojev. Tudi v miru je tako, da v tehnično najpopolnejših in najučinkovitejših družbah ne upada, temveč nasprotno — raste stopnja nasilnih in agresivnih dejanj. Oseba varnost prebivalcev modernega mesta se nenehno manjša navkljub stalnemu izpolnjevanju policijskega aparata. To se smatra za normalno oziroma logično, ker pospeševanje tehnično-proizvodnega ritma vleče za sabo povečanje tveganosti, kar mora potem v določenih pogojih vplivati tudi na položaj posameznika. Bistvo tega položaja najboljše odražajo in artikulirajo ravno masovne komunikacije, in spričo tega ni niti malo čudno, ker so njihove oddaje zasičene s prizori nasilja in agresije. Celotno več, ti prizori so z vidika pospeševanja proizvodnega ritma celo funkcionalni, pa so potem v skladu s tem tudi primerno razporejeni. Čas najgostejšega emitiranja nasilja je na ameriških TV ekranih med 19,30 in 21. uro, ko je pred ekrani 26,7 milijonov otrok in mladine, starih od dveh do sedemnajst let (podatki veljajo najkasneje za prvo polovico leta 1971; sedaj so ta razmerja proporcionalno večja — op. prev.). Zgodaj zvečer se scene nasilja prikazujejo povprečno vsakih 16,3 minute, kasneje, okoli 21. ure, intenzivnost nekoliko popusti na vsakih 35 minut. Zgodaj zvečer se vsakih 35 minut prikaže po en umor, kasneje intenzivnost popusti.

Prvi odgovor, ki se kot razlaga omenjene situacije postavlja sam od sebe, je trditev o sistemu življenja, kjer je princip profita osnovno gibalno. To pomeni, da ima zasičenost masovne kulture z elementi nasilja prvenstveno komercialno funkcijo. Centri emitirajo to, kar se zahteva, kar ima masovni sprejem, obenem s tem pa aktivirajo tiste sile, ki prisiljujejo sistem v ekspanzijo. To pojmovanje se naslanja na človeku prirojeno agresivnost, ki so jo potisnili življenjski pogoji, tako da se sedaj izživlja v domišljiji — ob gledanju umetno narejenih kriminalnih prizorov.

Vendar, tu se prikazuje neka druga okoliščina, ki usmerja takšno razmišljanje v drugo smer. Stvar je v tem, da analize vsebine kriminalnih romanov in filmov, ki so jih izvedli v Angliji in Združenih državah, kažejo na to, da v teh oddajah trpijo nasilje večinoma miroljubni ljudje. Od tu je potemtakem logično izveden zaključek o drugačni funkciji imaginativnega nasilja, ki je v pasivizaciji, v širjenju apatije in brezpomočnosti, ker takšna je usoda malega človeka v sodobni družbi: da „crkne kot podgana v kanalu, ali v zasedi ali od strupa“. Ta sadizem domišljije z eksponiranjem okrutnih prizorov nasilja in umorov pomaga prebivalstvu, da postane brezbržno, da odtrdi in tako sprejme eventualno uporabo strupenih plinov v demonstracijah ali pa pokole nezaščitenih in nedolžnih ljudi v vojnem času.

Takšno pojmovanje v enosmerno — manipulativnem karakterju medijev je sicer razvito v utopističnih romanih in projekcijah, kjer postajajo vseobsegajoči TV ekrani peklenska meja človeške svobode. To pojmovanje je zasnovano na predpostavki, da ima TV struktura stabilizacijski karakter, kar pomeni, da njene oddaje ne izzivajo diskusije in nasprotovanja, temveč učvrščujejo obstoječe stanje na način, ki je svojevrsten vsem potrošniškim artiklom.

Glede na to, da imamo opravka s takšnim pojmovanjem, ki upošteva samo negativne učinke TV ekrana, tudi končni rezultati ne morejo biti resnični. Mehanizem brezpogojnega sprejemanja vsega tistega, kar se oddaja na osnovi pogojnega refleksa, je možen samo v totalitarnih okoliščinah. Razen tega je potrebno razlikovati med komercialno publicistiko in politično propagando. Nekoga lahko navedemo na to, da kupi določeno zobno kremo, tako, da mu njeno ime mnogokrat ponovimo, vendar, ne moremo na isti način postopati z nekim temeljni prepričanjem. Spričo tega se nam zdi, da ne moremo kar tako sprejeti pojmovanja o televiziji kot instrumentu, s katerim počenjamo, kar se nam pač zljubi, brez bojazni, da bi se lahko zgodilo to, kar vnaprej nismo predvideli.

Ce pa bi bilo tako, potem bi bilo zelo težko najti izhod iz manipulativnega kroga, ki je nakazan v številnih pesimističnih vizijah našega časa. Vendar, tako kot drugod, lahko številni nameni in postopki prevzamejo obliko bumeranga. Dober primer nam je nudila ravno ameriška televizija, ki je navkljub namenom tistih, ki jo kontrolirajo, odigrala pomembno vlogo v širjenju in aktiviranju protivojnega gibanja. Čeprav je zelo verjetno, da neposreden TV prenos prizorov brutalnega nasilja iz vietnamske vojne ni zgolj stvar profita, temveč je delno tudi v funkciji psihološke prilagoditve na uporabo takšnih početij v sodobnem življenju, že zaradi obrambe reda in miru, je vendar nedvomno res, da imajo te oddaje zelo močne nasprotno učinke. Ne samo, da so stimulirale gverilske akcije črnega prebivalstva, temveč so odigrale pomembno vlogo v konstituiranju masovne protivojne revolte in gibanja, kar je prisililo predsednika Johnsona na odstopanje. To pomeni, da teza o totalno represivnem karakterju imaginativnega nasilja ni nepremostljiva. Še več, da teza lahko preraste v svoje nasprotje, posebej tam in takrat, ko omogoča socialni sistem dovolj prostora za aktiviranje nasprotnih tendenc. S tem se odločno postavi pod vprašaj mehanistična koncepcija o človeških možganih kot pasivnem receptorju, v čigar področje se prodre z lahkoto. Možganska skorja ni entitet, ki ga je moč izdvojiti in ekzaktno opazovati v skladu s principi tehnološkega strukturalizma, temveč je (možg. skorja) sestavni in nerazdvojen del človeške socialne situacije z alternativami, ki jih pa ni mogoče vnaprej racionalno kalkulirati in programirati. To nas nedvomno ne približuje pojmovanju, da masovne komunikacije niso igrčke, s katerimi bi razpolagali po mili volji, temveč so predvsem področja nezavednih percepcijskih priprav, ki so kot predpogoj neobhodne, da bi lahko prišli do temeljitega preobrata na celotnem družbenem področju.

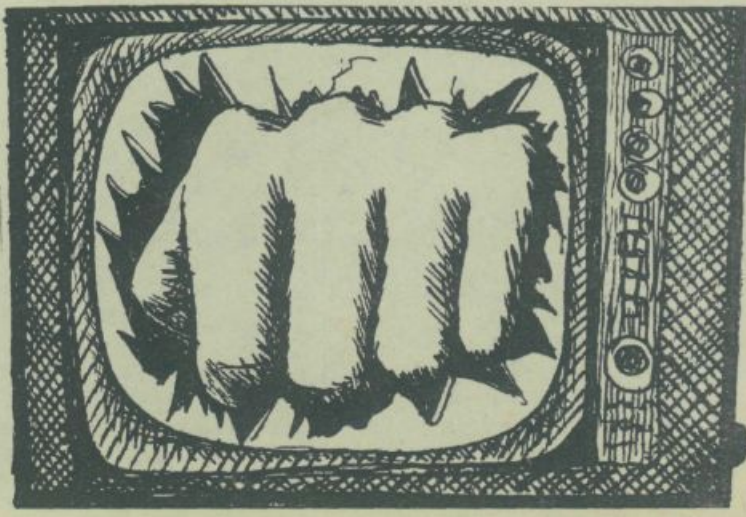
(se nadaljuje)

Opombe:

1. Daniels D., Violence and the Struggle for Existence, Little Brown Company, Boston 1970, p. 226

2. Ruskin J., Unto This last, London 1962

3. Mumford L., The Culture of the City, New York 1938

KOLEGI!

- če imate veselje do inštruiranja voznikov motornih vozil „B“ kat.
 - če imate vozniško dovoljenje „B“ kat. že 3 leta
 - če ste stari 23 let
 - če želite dober honorarni zaslužek
- potem je za vas pravi naslov **AKADEMSKO AVTO-MOTO DRUŠTVO ŠOLT**, Trg revolucije 1/1, tel.: 24-874

